

I.	WSTĘP	3
I.1.	PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.....	3
I.2.	METODA REALIZACJI.....	3
I.3.	MATERIAŁY.....	3
I.4.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM.....	5
I.5.	KONCEPCJA PROGRAMU.....	7
I.6.	UWARUNKOWANIA PROGRAMU	9
I.6.1.	<i>Zasady polityki ekologicznej</i>	9
I.6.2.	<i>Podstawowe założenia polityki ekologicznej.....</i>	9
I.6.3.	<i>Przyjęte kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wieliczki</i>	12
II.	CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM	16
II.1.	INTEGRACJA ASPEKTÓW EKOLOGICZNYCH Z ROZWOJEM SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM 16	
II.2.	ROLNICTWO	16
II.3.	TURYSTYKA I REKREACJA	17
III.	PROGRAM. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO.....	19
III.1.	OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU	19
III.1.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	19
III.1.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	19
III.2.	ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI GMINY WIELICZKI	22
III.2.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	22
III.2.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	22
III.3.	OCHRONA GLEB.....	23
III.3.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	23
III.3.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	23
III.4.	OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN.....	26
III.4.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	26
III.4.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	26
IV.	PROGRAM. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE	28
IV.1.	JAKOŚĆ WÓD	28
IV.1.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	28
IV.1.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	30
IV.2.	GOSPODARKA ODPADAMI.....	33
IV.2.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	33
IV.2.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	33
IV.3.	JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	38
IV.3.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	38
IV.3.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	38
IV.4.	HAŁAS.....	41
IV.4.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	41
IV.4.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	41
IV.5.	PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	42
IV.5.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	42
IV.5.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	42
IV.6.	AWARIE.....	43
IV.6.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	43

IV.6.2.	<i>Cel średniookresowy i kierunki działań</i>	43
V.	PROGRAM. ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII	44
V.1.	KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONA PRZED POWODZIĄ	44
V.1.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	44
V.1.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	44
V.2.	WYKORZYSTANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	46
V.2.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	46
V.2.2.	<i>. Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	46
VI.	PROGRAM. EDUKACJA EKOLOGICZNA	47
VII.	OCENA REALIZACJI PROGRAMU	50
VII.1.	INSTRUMENTY ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	50
VII.1.1.	<i>Instrumenty prawne</i>	50
VII.1.2.	<i>Instrumenty finansowe</i>	53
VII.1.3.	<i>Instrumenty społeczne</i>	53
VII.1.4.	<i>Instrumenty strukturalne</i>	55
VII.1.5.	<i>Upowszechnianie informacji o środowisku</i>	56
VII.2.	ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	56
VII.3.	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	58
VII.3.1.	<i>Uczestnicy realizacji Programu</i>	58
VII.3.2.	<i>Monitoring wdrażania Programu</i>	59
VIII.	ASPEKTY FINANSOWE WDRAŻANIA PROGRAMU	61
VIII.1.	WPROWADZENIE	61
VIII.2.	RAMY FINANSOWE WDRAŻANIA "PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA"	61
VIII.2.1.	<i>Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu</i>	61
VIII.2.2.	<i>Oszacowanie wielkości środków możliwych do zaangażowania</i>	62

WSTĘP

Podstawa prawna opracowania

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” (Dz. U. Z dnia 20 czerwca 2001 r. nr 62, poz. 627) nakłada na zarządy powiatów i wójtów gmin obowiązek opracowania programów ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

Do opracowania „Programu ochrony środowiska dla powiatu oleckiego i gmin powiatu na lata 2004 – 2011” wraz z „Planami gospodarki odpadami na lata 2004-2011” przystąpiono w oparciu o wynik postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie artykułu 14 ustawy o zamówieniach publicznych (Dz. U. Z 1998 r., Nr 119 poz. 773 z późniejszymi zmianami) przeprowadzonego przez Starostwo Powiatowe w Olecku. Na jego podstawie w dniu 10 czerwca 2003 r. roku zawarto umowę, pomiędzy Starostwem Powiatowym a Arcadis Ekokonrem Sp. z o.o. z Wrocławia, wybraną w drodze powyższego postępowania na wykonawcę projektu.

Metoda realizacji

Na etapie przygotowawczym przeprowadzono kwerendę i analizę dostępnych materiałów, m.in.: strategii rozwoju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, danych z ewidencji gruntów i ewidencji ludności, danych dotyczących stanu środowiska, dostępnych danych statystycznych, a także wizje lokalne w terenie. Wyniki analizy stanu istniejącego zostały przedstawione w tomie Program Ochrony Środowiska dla gminy Wieliczki – Stan Istniejący”.

Prace prowadzone były w systemie tzw. *planowania otwartego*. Podstawowym celem otwartego planowania jest podniesienie jakości procesu podejmowania decyzji, jak również ich wdrażania. Otwarte planowanie angażuje uczestników oraz grupy celu w opracowanie programów, planów lub projektów w sposób interaktywny, poczynając od najwcześniejszych etapów tego procesu. Tradycyjne metody planowania charakteryzują się myśleniem od środka na zewnątrz, podczas gdy otwarte planowanie opiera się na myśleniu w sposób interaktywny.

W sierpniu 2003 r. przeprowadzono warsztaty, których celem było określenie celów strategicznych (długookresowych) na lata 2004 – 2011 oraz celów operacyjnych (krótkookresowych) i zadań na lata 2004 – 2007 w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami. Warsztaty odbyły się w dniach 7-8 sierpnia w Starostwie Powiatowym. Zaproszenia skierowano do około 77 osób, m.in.: Starosty, wójtów i burmistrzów gmin powiatu, radnych powiatu i poszczególnych gmin powiatu, urzędników Starostwa Powiatowego w Olecku oraz urzędów miast i gmin z terenu powiatu, nauczycieli zajmujących się edukacją ekologiczną, ODR-u, nadleśnictw z terenu powiatu, PSP, Urzędu Wojewódzkiego, WIOŚ, WIORiN, przedstawicieli Stowarzyszenia Rozwoju Regionalnego „Puszcza Borecka”, Stowarzyszenia Agroturystycznego „Mazurska Kraina”, oraz podmiotów gospodarczych.

Materiały

W pracach nad Programem ochrony środowiska dla gminy Wieliczki, wykorzystano następujące materiały i informacje:

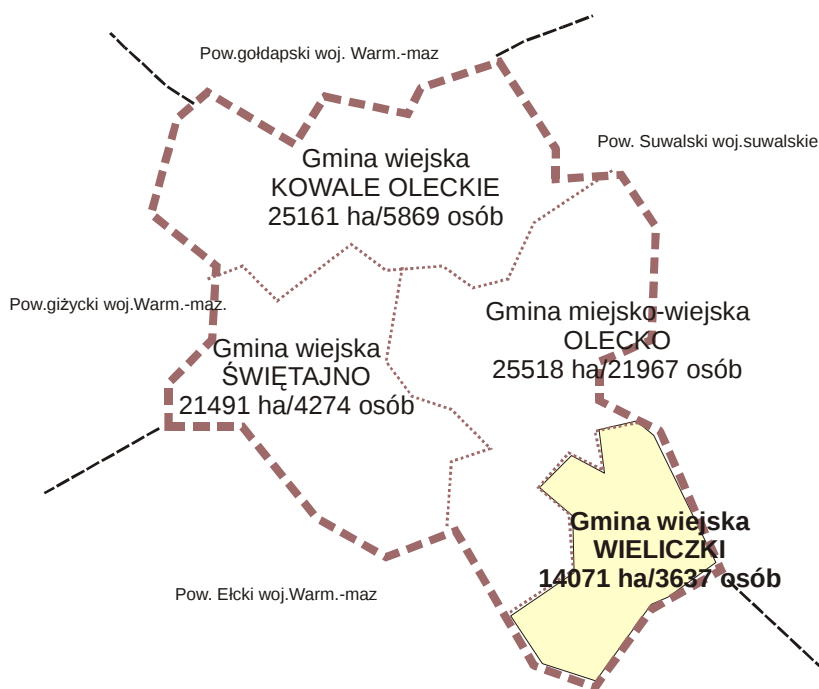
1. Strategia powiatu oleckiego na lata 2003-2015, Olecko, 2003
2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliczki, 1999

3. Strategia rozwoju gminy Wieliczki na okres 2001-2006, 2000
4. Przegląd ekologiczny składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zlokalizowanego w miejscowości Niedźwiedzkie, gm. Wieliczki, pow. olecki, 2002
5. Raport o stanie sanitarnym powiatu oleckiego za rok 2002, Olecko, 2003
6. Karty złóż, Starostwo Powiatowe w Olecku
7. Wykaz przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gm. Wieliczki, UG Wieliczki
8. Ryszard Demby „Widoki znad Legi”,
9. Zestawienie ujęć wód podziemnych, Starostwo Powiatowe w Olecku
10. Materiały dot. ochrony przyrody na terenie powiatu, Starostwo Powiatowe w Olecku
11. Zestawienie emisji dopuszczalnej, Starostwo Powiatowe w Olecku
12. Ochrona zabytków, Starostwo Powiatowe w Olecku
13. Informacja o stanie środowiska i funkcjonowaniu inspekcji na obszarze powiatu oleckiego, WIOŚ delegatura w Giżycku, Giżycko 2003
14. Materiały WIOŚ dotyczące oczyszczalni ścieków istniejących na terenie powiatu oleckiego, Olecko 2003
15. Materiały Urzędu Wojewódzkiego WOŚiR - Konserwatora przyrody dot. form ochrony przyrody na terenie powiatu oleckiego, Olsztyn 2003
16. Wojewódzki Program Zwiększania Lesistości
17. Program ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010.

Ogólna charakterystyka obszaru objętego Programem

Gmina Wieliczki położona jest w południowo wschodniej części powiatu oleckiego w województwie warmińsko-mazurskim i sąsiaduje z gminą Olecko (pow. olecki) oraz gminą Kalinowo (pow. Elki) i gminami Bakalarzewo i Raczki (powiat suwalski woj. podlaskie).

Rys. 1 Położenie gminy Wieliczki

Sieć osadniczą gminy tworzy 25 miejscowości. Największą miejscowością są Wieliczki zamieszkałe przez 683 osoby, gdzie zlokalizowano ośrodek gminny.

Powierzchnia gminy wynosi 14 071 ha. Użytkowanie gruntów na terenie gminy Wieliczki jest następujące:

Użytki rolne, w tym grunty orne, łąki, pastwiska, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami, grunty pod rowami – 71,5%

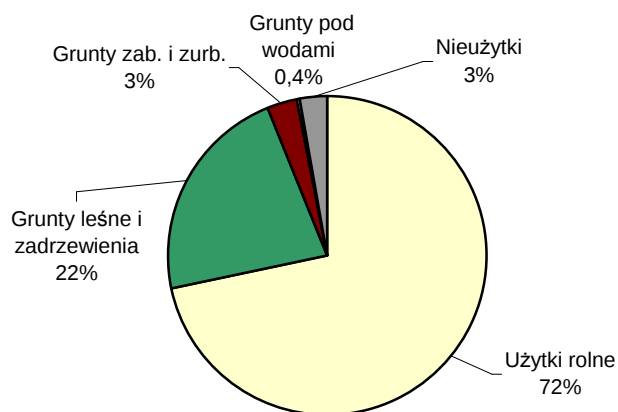
Grunty leśne i zadrzewienia, w tym lasy, grunty leśne i zadrzewione – 21,9%

Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym tereny mieszkaniowe, przemysłowe, inne tereny zabudowane, tereny rekreacji i wypoczynku, tereny komunikacji, użytki kopalne – 3,1%

Grunty pod wodami, w tym wody powierzchniowe płynące i powierzchniowe stojące – 0,41%

Nieużytki – 2,7%

Rys. 2 Użytkowanie gruntów na terenie gminy

Dominującym sektorem gospodarki w gminie Wieliczki jest rolnictwo.

Według fizyczno-geograficznego podziału kraju teren gminy Wieliczki, znajduje się na granicy dwóch makroregionów - Pojezierza Mazurskiego i Litewskiego, w obrębie dwóch mezoregionów:

Pojezierza Ełckiego

Pojezierza Zachodniosuwalskiego.

Koncepcja Programu

Koncepcja Programu oparta jest głównie o zapisy trzech dokumentów, którymi są:

1. *Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 roku*. Definiuje ono ogólne wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb m.in. gmin. Zgodnie z ustawą (Art.14 ust.1 POŚ¹), program ochrony środowiska, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

cele ekologiczne,

priorytety ekologiczne,

rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. *Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010*”, dostosowana do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z zapisami tego dokumentu Program winien definiować cele średniookresowe do 2010 roku i zadania na lata 2003 – 2006 oraz monitoring realizacji Programu i nakłady finansowe na jego wdrożenie. Cele i zadania ujęte w kilku blokach tematycznych:

- cele i zadania o charakterze systemowym
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody
- zrównoważone wykorzystanie surowców
- jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne

3. *Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*”, które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki co do zawartości programów. W gminnym programie powinny być uwzględnione:

zadania własne gminy tzn. te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy,

zadania koordynowane, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym

W Programie uwzględniono również zapisy POŚ (Art.14 ust.2, art. 18 ust.2) wskazujące, że program ochrony środowiska przyjmuje się na 4 lata, a wójt gminy zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata raportów o wykonaniu Programu i przedstawiania ich radzie gminy.

Kierując się powyższymi zapisami, Program podaje:

Cele ekologiczne średniookresowe do 2011 roku wraz z kierunkami działań poprzedzone stanem wyjściowym oraz listę przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2004 – 2007 ujęte w blokach tematycznych wymienionych powyżej z uwzględnieniem wskazówek zawartych powyżej.

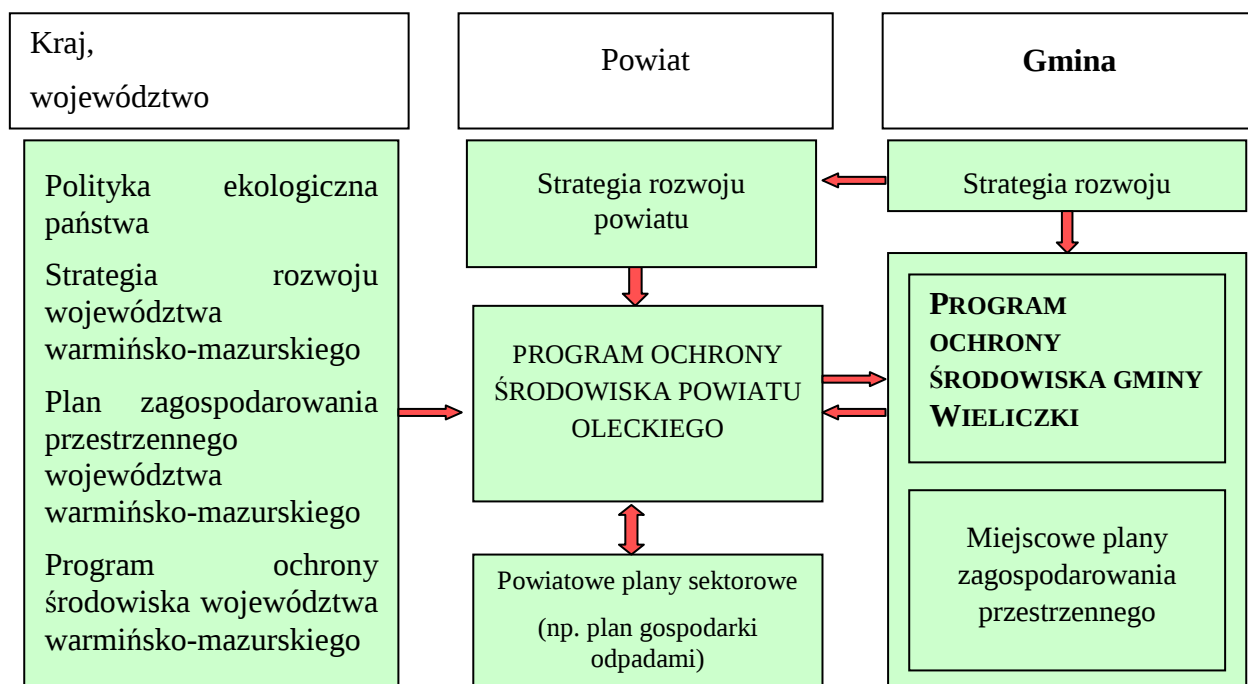
Monitoring realizacji Programu

Aspekty finansowe wdrażania Programu

¹ Prawo Ochrony Środowiska

Program ochrony środowiska pozostaje w ścisłej relacji z projektem "Programu ochrony środowiska dla województwa warmińsko-mazurskiego", "Strategią Powiatu Oleckiego na lata 2003-2015" oraz „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliczki” i „Strategią rozwoju gminy Wieliczki”. Z dokumentów tych wynikają główne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego omawianego obszaru i związane z nimi kierunki presji na środowisko. Relację „Programu ochrony środowiska dla gminy Wieliczki” do innych opracowań strategicznych, programowych i planistycznych przedstawiono na rysunku 3.

Rys. 3. Relacje powiatowego programu ochrony środowiska do innych opracowań

Uwarunkowania Programu

Zasady realizacji polityki ekologicznej, cele i zadania ujęte w dokumencie Program ochrony środowiska dla powiatu oleckiego zostały przyjęte jako podstawa niniejszego gminnego Programu.

Zasady polityki ekologicznej

W Programie Ochrony Środowiska dla gminy Wieliczki przyjęto następujące zasady polityki ekologicznej za Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Oleckiego:

Zasada zrównoważonego rozwoju - tj. racjonalnego i optymalnego sposobu zarządzania zasobami przyrodniczymi oraz zapobiegania powstawaniu negatywnych skutków działalności człowieka / intensywnego rozwoju gospodarki;

Zasada przezorności - podejmowanie działań już w momencie pojawienia się uzasadnionego prawdopodobieństwa, że problem wymaga rozwiązania;

Zasada prewencji – przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska na etapie planowania i realizacji przedsięwzięcia, które to przeciwdziałanie określane jest przez cztery hierarchiczne grupy:

zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń i innych uciążliwości,

recykling,

zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń, zgodne z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE (tzw. Dyrektywy IPPC),

wprowadzanie prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami,

Zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska, która zakłada, że planowana jakość środowiska będzie możliwie najwyższa, szczególnie z punktu widzenia bezpieczeństwa dla zdrowia ludzkiego;

Zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi - m. in. idea likwidacji zanieczyszczeń u źródła;

Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego - oparta na założeniach: sprawiedliwości międzypokoleniowej, międzyregionalnej i międzygrupowej oraz równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą;

Zasada uspołecznienia - m. in. rozwój edukacji ekologicznej, angażowanie obywateli, grup społecznych, czy organizacji pozarządowych;

Zasada „zanieczyszczający płaci” - realizacja przedsięwzięć ochronnych, egzekwowanie opłat za korzystanie ze środowiska;

Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej - wybór przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, uwzględniający minimalizację nakładów finansowych na jednostkę uzyskanego efektu.

Podstawowe założenia polityki ekologicznej

Cele polityki ekologicznej państwa jak i województwa oraz powiatu oleckiego określone w „II Polityce Ekologicznej Państwa” i projekcie „Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2003-2006” oraz projekcie „Programu

Ochrony Środowiska Powiatu Oleckiego” określają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla „Programu ochrony środowiska gminy Wieliczki”. W Programach województwa i powiatu jako priorytetowe uznano zadania związane z:

- ochroną wód podziemnych i poprawą jakości wód powierzchniowych;
- ochroną obszarów o najcenniejszych walorach przyrodniczo-krajobrazowych;
- zwiększeniem lesistości obszaru regionu;
- eliminowaniem uciążliwości hałasu;
- minimalizowaniem zanieczyszczeń powietrza w tym poprzez wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- rozwojem edukacji ekologicznej społeczeństwa.

W „Programie ochrony środowiska dla powiatu oleckiego” wskazano szereg zadań do zrealizowania w Programie ochrony środowiska dla gminy Wieliczki:

I W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego:

A W zakresie ochrony przyrody i krajobrazu - Zachowanie obecnych walorów krajobrazowych i przyrodniczych

1. Przestrzeganie obowiązujących przepisów na obszarach chronionego krajobrazu
2. Zagwarantowanie dostępu do zbiorników wodnych w zapisach mpzp i realizacja kąpielisk

B W zakresie zwiększenia lesistości

Wskazanie w mpzp obszarów do zalesień

C W zakresie ochrony gleb

1. Ochrona gruntów organicznych, szczególnie w dolinach rzek, rejonach jezior i w terenach bezodpływowych;
2. Ochrona trwałych użytków zielonych, szczególnie w zlewniach bezpośrednich jezior i terenach bezodpływowych i na tarasach zalewowych w dolinach rzek,
3. Ochrona gruntów rolnych w sąsiedztwie zwartych kompleksów leśnych o pow. powyżej 20 ha;
4. Ochrona gruntów rolnych na stokach o nachyleniu powyżej 6° i na wierzchołkach stoków,
5. Zachowanie maksymalnej powierzchni gruntów klasy III
6. Współtworzenie rejestru terenów wymagających rekultywacji
7. Rekultywacja zdegradowanych gruntów należących do gminny
8. Zakaz lokalizacji nowych ferm zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na obszarach cennych przyrodniczo.

D W zakresie ochrony zasobów kopalin

Udział w inwentaryzacji miejsc swobodnej eksploatacji kruszyw i innych wyrobisk poeksploatacyjnych
Sukcesywna rekultywacja wyrobisk w sytuacjach określonych prawem

II W zakresie jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

A W zakresie jakości wód

1. Zwiększenie stopnia zwodociągowania powiatu do 85% w roku 2007, 90% w roku 2011, w tym sukcesywna realizacja programu zwodociągowania gminy Wieliczki
2. Zwiększenie stopnia skanalizowania powiatu do 80% w roku 2007, 85% w roku 2011, w tym sukcesywna realizacja programu skanalizowania gminy Wieliczki
3. Udział w inwentaryzacji ujęć wód podziemnych na terenie gminy

B W zakresie gospodarki odpadami - Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów w sektorze komunalnym oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich odzysku i unieszkodliwiania, w tym:

2004 – 2007:

Objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców Powiatu.
Skierowanie w roku 2007 na składowiska do 31 % (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji
Osiągnięcie w roku 2007 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów:

opakowania z papieru i tektury: 48 %,

opakowania ze szkła: 40 %,

opakowania z tworzyw sztucznych: 25 %,

opakowania metalowe (stalowe i aluminiowe): 38 %,

opakowania wielomateriałowe: 25 %,

odpady wielkogabarytowe: 32 %

odpady budowlane: 24 %

odpady niebezpieczne (z grupy odpadów komunalnych): 28 %

Deponowanie na składowiskach nie więcej niż 78 % wytworzonych odpadów komunalnych.

2008 – 2011:

Deponowanie na składowiskach w roku 2011 nie więcej niż 67 % wszystkich odpadów komunalnych.

Skierowanie w roku 2011 na składowiska nie więcej niż 44 % (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji

Osiągnięcie w roku 2011 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów:

opakowania z papieru i tektury: 48 %,

opakowania ze szkła: 48 %,

opakowania z tworzyw sztucznych: 25 %,

opakowania metalowe (stalowe i aluminiowe): 25 %,

opakowania wielomateriałowe: 24 %,

odpady wielkogabarytowe: 54 %

odpady budowlane: 44 %

odpady niebezpieczne (z grupy odpadów komunalnych): 59 %

Rekultywacja składowisk wyłączonych z eksploatacji

C W zakresie jakości powietrza atmosferycznego

Opracowanie Projektu planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Wieliczki

Termoizolacja i modernizacja kotłów w budynkach administrowanych przez gminę

D W zakresie promieniowania elektromagnetycznego

Wprowadzenie do mpzp zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem

III W zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii

A W zakresie kształtowania stosunków wodnych i ochrony przed powodzią

1. Minimalizacja strat wody w systemach wodociągowych

IV W zakresie edukacji ekologicznej

Opracowanie Gminnego Programu Edukacji Ekologicznej

Przyjęte kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wieliczki

Gmina Wieliczki posiada Strategię rozwoju gminy Wieliczki na okres 2001 – 2006 (Uchwała Rady Gminy Wieliczki Nr XX/108/2001 z dnia 26.02.2001).

W wizji rozwoju regionu zawartej w Strategii rozwoju dla gminy Wieliczki stwierdzono, że zasobność regionu będzie wynikiem rozwoju trzech podstawowych dziedzin gospodarczych:

Rolnictwa

Należy szeroko stosować technologie rolnictwa integrowanego, przy jednoczesnym wyraźnym wzroście udziału rolnictwa ekologicznego oraz wysokoefektywnej produkcji specjalistycznej – w tym także wypełniającej „nisze” w gospodarce żywnościowej Unii Europejskiej. Rozwinie się przetwórstwo rolno-spożywcze. Produkty rolne i artykuły żywnościowe produkowane w regionie będą w znacznym stopniu odpowiadać standardom europejskim, co umożliwi ich eksport na rynki unijne.

Gospodarki turystycznej

Turystyka zajmie bardziej znaczącą rolę w gospodarce regionu. Wzrośnie liczba miejsc noclegowych o zróżnicowanym standardzie, poprawi się jakość usług turystycznych w wydłużonym sezonie, powstaną markowe produkty turystyczne z odpowiednią ich promocją w kraju i zagranicą.

Przedsiębiorczości

Proekologiczna opcja rozwojowa nie wyklucza powstawania nowych zakładów przemysłowych lub rozbudowy istniejących (np.: przemysł meblarski, drzewny, produkcja materiałów budowlanych, przemysł górniczy, kopalnia kruszyw, gospodarka rybacka). Warunkiem jednak lokalizacji inwestycji przemysłowych jest stosowanie technologii o najwyższych standardach w dziedzinie ochrony środowiska.

W Strategii przyjęto cele strategiczne w 6 obszarach rozwoju, przyjętych jako priorytetowe dla gminy Wieliczki:

Restrukturyzacja obszarów wiejskich

Cele operacyjne:

Dobrze funkcjonujące i efektywnie produkujące gospodarstwa rolne

Produkcja żywności wysokiej jakości

Tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem
Rozwinięta infrastruktura techniczna na terenach wiejskich
Lepsza infrastruktura społeczna
Podniesienie poziomu wykształcenia
Racjonalne wykorzystanie potencjału przyrodniczego regionu
Wspieranie przedsiębiorczości

Cele operacyjne:

- Skuteczna polityka wspierania małych i średnich przedsiębiorstw na poziomie samorządu
- Tworzenie klimatu dla aktywnego społeczeństwa
- Wzrost potencjału gospodarczego i poprawy konkurencyjności

3. Rozwój turystyki

Cele operacyjne:

- Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu
- Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce

Infrastruktura techniczna

Cele operacyjne:

Infrastruktura techniczna na rzecz ochrony środowiska zgodna z normami Unii Europejskiej

Dostosowanie do potrzeb sieci nośników energii.

Kierunki rozwoju gminy Wieliczki określono także w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliczki (Uchwała Rady Gminy Wieliczki Nr XII/70/200 z dnia 25.02.2000 r.)

W Studium wydzielono dwie strefy polityki przestrzennej:

Położoną w północnej części gminy **strefę I – głównej funkcji rolniczej, zachowania istniejącego układu przestrzennego,**

Położoną w południowej części gminy **strefę II - intensyfikacji rozwoju, rehabilitacji, przekształceń funkcjonalno-przestrzennych, własnościowych i zachowania istniejącego układu przestrzennego.**

W **Strefie I** – Za cele priorytetowe uznaje się aktywizację gospodarczą obszaru polegającą na rozwoju koncentrującym się w zwartych strukturach osadniczych.

Rozwój i aktywizacja gospodarcza jednostek osadniczych odbywać się winna na analogicznych zasadach z przejściowym, niepełnym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną, gdzie w zakresie gospodarki ściekowej stosować należy indywidualne systemy oczyszczania. Dla właściwego rozwiązania zagadnień technicznych zabezpieczyć należy odpowiednie standardy użytkowania działek (powierzchnia nie może być mniejsza niż 1500m² w wypadku zabudowy mieszkaniowej).

Rozwój i aktywizacja gospodarcza tych terenów może być również oparta o rozwój sektora usług oraz drobnej wytwórczości pod warunkiem, że będą one związane z istniejącymi układami osadniczymi.

W **Strefie II** – Za cele priorytetowe uznaje się intensywny rozwój strefy, w tym:

- rozwój zainwestowania w zakresie działalności gospodarczej,
- rozwój mieszkalnictwa,
- rozwój zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Tworzy się obszary zainwestowania, tzn. Tereny Aktywności Gospodarczej w miejscowościach: Wieliczki, Cimochoy, Kleszczewo i Krupin. W obszarach tych preferuje się rozwój funkcji produkcyjnej i składowej. Przy zainwestowaniu tych obszarów należy stosować odpowiednie standardy zabudowy i zagospodarowania terenu. Dotyczy to w szczególności wyposażenia terenu w pełne uzbrojenie sieciowe oraz utrzymania minimalnego procentu powierzchni aktywnej biologicznie, która stanowić powinna 40 % w stosunku do powierzchni zabudowanej.

Środkowy obszar strefy, tereny po obu stronach rzeki Legi, stanowiący fragment systemu ochrony ekologicznej (tzw. obszar węzłowy systemu) stanowi strefę bezinwestycyjną z możliwością wykorzystania terenów do celów dla turystyki pieszej, rowerowej, wodnej z dopuszczeniem urządzenia miejsc odpoczynku (np. pole biwakowe w okolicach Bartkowskiego Dworu).

Występujące w strefie jednostki osadnicze z uwagi na ich walory kulturowe podlegać będą w odpowiednim zakresie włączeniu w system zagospodarowania turystyczno-wypoczynkowego pod warunkiem określenia szczegółowych zasad zagospodarowania oraz standardów, określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zespołów funkcjonalnych lub jednostek osadniczych.

Występujące w strefie rolnicze obszary produkcyjne bez względu na żyzność gleb mogą ulegać zmianie zasad użytkowania i być wyłączone z produkcji rolnej w uzasadnionych, priorytetami rozwoju, wypadkach. Przyjąć należy pierwszeństwo wykorzystania terenów na cele produkcyjne lub składowiskowe generujące wiele miejsc pracy. Wszelka działalność inwestycyjna w tym obszarze zgodnie z głównym założeniem przestrzennego i gospodarczego rozwoju gminy powinna być oparta na zasadach rozwoju zrównoważonego.

Dla rozwoju funkcji mieszkaniowej, usługowej i rekreacyjnej przyjmuje się również zasadę pełnego sieciowego wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

Proces przekształcania struktury zagospodarowania terenów wchodzących w obszar strefy intensywnego rozwoju, obok konieczności wypracowania szczegółowych zasad jej zagospodarowania, co osiągnięte być może wyłącznie drogą kolejnych opracowań (przybliżeń) planistycznych, uwzględniać musi stworzenie zmiennych (elastycznych) zasad przekształceń i dostosowanych do nich kierunków działań gospodarczych.

Za istotne uznaje się w pierwszej kolejności przekształcenie obszarów istniejących struktur przestrzennych (szczególnie miejscowości Wieliczki) przy uwzględnieniu zasady zwartości struktur.

Zwartość przestrzenna osiągnąć powinna poprzez przystosowanie terenów wolnych bądź słabo zagospodarowanych do zainwestowania kubaturowego, ze względu na relatywnie niskie nakłady na infrastrukturę.

Kierunkowym działaniem w zakresie polityki kształtowania przestrzeni powinno być:

podjęcie procesu porządkowania najbliższego otoczenia doliny rzeki Legi, w celu uzyskania należytych walorów krajobrazowych i użytkowych (w sensie włączenia w system zagospodarowania rekreacyjnego i turystycznego);

podjęcie próby stworzenia (droga kolejnych przekształceń) struktury centralnej organizującej przestrzeń publiczną;

wypracowanie modelu przestrzennego, w tym określenie obszarów działalności gospodarczo-produkcyjnej o charakterze promocyjnym, który pozwoliłby na prawidłowe (kierunkowe) rozwijanie innych funkcji, szczególnie mieszkaniowej, z uwzględnieniem obszarów podlegających rehabilitacji (o takich samych bądź zbliżonych funkcjach użytkowych).

Wybór docelowych zasad rozwoju dla poszczególnych obszarów węzłowych w strefie uzależniony będzie lub może być od odmiennych uwarunkowań, które wynikają między innymi ze struktury użytkowania i władania terenami.

Dla przybliżenia rozwiązań przestrzenno-gospodarczych strefy intensywnego rozwoju należy odpowiednio określić zasady polityki gospodarowania gruntami, z których za najważniejsze uznaje się:

- tworzenie banku rezerw terenowych pod rozwój obszarów węzłowych strefy (o charakterze gospodarczo-produkcyjnym);
- regulacje stanów prawnych oraz wymiany gruntów dla newralgicznych (kluczowych potencjalnych obszarów strefy).

Niezależnie od tego preferencje dla tworzenia rynku pracy wiązać się powinny z określeniem lokalnych instrumentów finansowych pobudzających rozwój.

Szacowanie potrzeb terenowych oraz wyznaczenie terenów dla zainwestowania określone zostało w niniejszych ustaleniach jako "pula" bądź "rezerwa dyspozycyjna" w ramach której, w trybie opracowania planów miejscowych zostaną wskazane obszary i granice zainwestowania oparte na zasadach i kryteriach określonych w studium.

W ramach ww opisanych stref, w Studium, wyodrębniono obszary predysponowane do zorganizowanej działalności inwestycyjnych:

wieś Wieliczki na cele funkcji mieszkalno-usługowych i funkcji drobnej wytwórczości, przemysłowej i składowej;

wsie: Małe Olecko, Wieliczki, Szeszki, Starosty, Nowy Młyn – na potrzeby rekreacji;

wsie: Kleszczewo, Wieliczki, Krupin i Cimochoy - na potrzeby działalności produkcyjnej nieuciążliwej dla środowiska.

CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM

Integracja aspektów ekologicznych z rozwojem społeczno-gospodarczym

Istotnym czynnikiem wpływającym na stan środowiska naturalnego gminy Wieliczki jest jej rozwój społeczny i gospodarczy. Analiza poszczególnych dziedzin gospodarki, tendencji i kierunków zmian ich rozwoju z punktu widzenia negatywnej presji na środowisko pozwoliła na określenie działań minimalizujących to oddziaływanie. Poniżej przedstawiono działania minimalizujące negatywne oddziaływania na środowisko następujących dziedzin rozwoju:

Rolnictwo

Turystyka i rekreacja

Osadnictwo

Rolnictwo

Na terenie gminy Wieliczki ponad 70% powierzchni stanowią użytki rolne, z czego około 65% stanowią grunty orne i ponad 32% trwałe użytki zielone. Znaczne powierzchnie gruntów orných są obecnie ugorowane i odłogowane (wg Spisu Rolnego). Wśród upraw polowych zdecydowanie dominują w gminie zboża. Niewielkie powierzchnie zajmują zasiewy roślin: pastewnych, przemysłowych i ziemniaków. W gminie Wieliczki znajduje się ok. 50 hodowlanych gospodarstw rolnych, w tym 5 dużych (tj. wg Rozporządzenia Rady Ministrów, Dz. U. nr 179 poz. 1490, z dnia 29 października 2002 r. posiadających powyżej 50 dużych jednostek przeliczeniowych), zajmujących się hodowlą trzody chlewnej. Hodowla w dużych fermach hodowlanych i hodowla w małych, ale skupionych w zabudowie zagrodowej czy mieszkalnej, fermach hodowlanych stanowi jedno z podstawowych zagrożeń ze strony rolnictwa dla jakości środowiska przyrodniczego i jakości życia ludzi na terenie powiatu oleckiego. Hodowla zwierząt to m.in.: emisja metanu do powietrza (gaz cieplarniany), emisja substancji złośliwych i zanieczyszczenie wód przy niewłaściwym składowaniu obornika czy gospodarowaniu gnojowicą. Zmiany agrarne wywołane koniecznością adaptacji polskiego rolnictwa do warunków rynkowych nie są na terenie powiatu zagrożeniem dla środowiska, ze względu na znaczny udział obszarów gospodarstw wielkołanowych (pierwotnie folwarków, przekształconych później na PGR-y). Zagrożenie stanowi intensyfikacja upraw roślinnych i zwiększone dawki nawożenia mineralnego na gruntach orných, a także przekształcanie trwałych użytków zielonych na grunty orne.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

- wprowadzenie zakazu lokalizacji hodowli bezściółowej i modernizacji istniejących ferm w kierunku hodowli bezściółowej,
- zakaz lokalizacji ferm zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenach cennych przyrodniczo,
- ograniczenie w miejscowych planach lokalizacji ferm hodowlanych powyżej 50 DJP w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej lub zabudowy mieszkaniowo-zagrodowej;
- wykorzystanie dla rozwoju hodowli i przetwórstwa rolno-spożywczego substancji architektonicznej dawnych PGR-ów;

- stosowanie we wszystkich fermach hodowlanych instalacji i urządzeń ograniczających ich negatywne oddziaływania na środowisko (płyty gnojowe, instalacje energetycznego spalania biogazów), szczególnie dotyczy to hodowli trzody chlewnej i drobiu, w hodowli bydła mlecznego częściowo wymagane jest to przez UE do końca 2003 r.;
- dostosowanie wielkości hodowli do posiadanej powierzchni ziemi,
- wprowadzenie zakazu przekształcania trwałych użytków zielonych w grunty orne;
- ograniczenie nawożenia mineralnego poprzez nawożenie organiczne;
- wprowadzenie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej;
- wyłączenie z produkcji rolnej najsłabszych gruntów poprzez zalesienia lub rozwój produkcji roślin energetycznych;
- zachowanie fitomeliracyjnych zadrzewień i zakrzewień na gruntach rolnych czyli: remis śródpolnych, oczek wodnych, miedz, alei i szpalerów drzew;
- regulacja systemów melioracyjnych.

Turystyka i rekreacja

Według studium rozwoju i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliczki turystyka stanowić będzie rolę uzupełniającą w rozwoju gospodarczym gminy. Tereny, na których potencjalnie mógłby nastąpić rozwój funkcji turystycznej to południowa część jez. Olecko Małe (położonego w Gminie Olecko), obszary wzdłuż rzeki Lega, kompleksy leśne na południe od miejscowości Starosty.

Podstawowym problemem związanym z rozwojem turystyki jest fakt, że rozwój ten ma miejsce na obszarach nie przygotowanych pod względem infrastrukturalnym do pełnienia tej funkcji. A więc, nie ma kanalizacji, gospodarka odpadami nie jest uregulowana i występują braki w zaopatrzeniu w wodę i energię elektryczną. Problem też stanowi znaczne zagęszczenie indywidualnej bazy noclegowej, grodzenie jezior do brzegów i ograniczanie dostępu publicznego do brzegów jezior, a także dewastacja przybrzeżnych ekosystemów, a także emisja z indywidualnych systemów ogrzewania. Istotnym problemem jest także obszarowe zaśmiecanie i dewastacja poprzez swobodną penetrację obszarów, często cennych przyrodniczo, występujących w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów rozwoju turystyki.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych;

rozwój bazy turystycznej do poziomu wyznaczonego przez naturalną chłonność środowiska;

ograniczenie zjawiska tworzenia zwartych, wielkoprzestrzennych struktur zabudowy letniskowej poprzez preferowanie w planach tworzenia małych, izolowanych od siebie struktur o wyraźnym układzie zabudowy, których wielkość powinna być ustalana indywidualnie w zależności od możliwości środowiska przyrodniczego;

rozwój agroturystyki (świadczenie usług przez rolników);

ograniczanie przestrzennego rozwoju turystyki i zjawiska wyłączania gruntów rolnych z rolniczego użytkowania poprzez:

adaptację dla celów rozwoju turystycznego niewykorzystywanej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej oraz dawnych budynków użyteczności publicznej

rozwój turystyki i rekreacji na gruntach zdewastowanych,

wyposażenie terenów rozwoju turystyki w kanalizację lub grupowe systemy oczyszczania ścieków;

zwodociągowanie obszarów rozwoju turystyki;

uregulowanie odbioru odpadów z terenów turystycznych poprzez wprowadzenie rozwiązań systemowych;

edukacja ekologiczna turystów;

wprowadzenie w mpzp linii ogrodzeń zabudowy letniskowej i usług turystycznych, szczególnie od wód powierzchniowych;

wprowadzenie w mpzp minimalnej wielkości działek pod zabudowę letniskową na poziomie 1200 m²;

rozwój ścieżek turystycznych pieszych i rowerowych.

Sieć osadnicza

Sieć osadnicza gminy Wieliczki tworzy 25 miejscowości. Największą miejscowością na terenie gminy są Wieliczki, które stanowią ośrodek gminny skupiając usługi niekomercyjne i komercyjne na terenie gminy.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

Zwiększenie stopnia zwodociągowania, w celu ograniczenia poboru wód podziemnych;

Zwiększenie stopnia skanalizowania w celu ograniczenia zanieczyszczenia gruntu i wód powierzchniowych;

Zwiększenie skuteczności odbioru odpadów stałych w celu ograniczenia zjawiska zaśmiecenia terenów przydrożnych, lasów i terenów zadrzewionych oraz tworzenia dzikich wysypisk;

Program. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Ochrona przyrody i krajobrazu

Stan wyjściowy

W części północno-zachodniej gminy Wieliczki znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Oleckich, w części południowej – Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Legi, a na niewielkim zachodnim fragmencie Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Oleckich. Ponadto, na terenie gminy znajdują się trzy pomniki przyrody i dwa użytki ekologiczne.

Cele średniookresowe i kierunki działań

Celem na okres kierunkowy 2011 jest:

Zachowanie obecnych walorów krajobrazowych i przyrodniczych

Kierunki działania:

Przestrzeganie obowiązujących przepisów na obszarach krajobrazu chronionego w procesach inwestycyjnych

Zagwarantowanie dostępu do zbiorników wodnych w zapisach mpzp poprzez np.: tworzenie publicznych kąpielisk i realizacja publicznych kąpielisk

PRZESTRZEGANIE OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW NA OBSZARACH KRAJOBRAZU CHRONIONEGO W PROCESACH INWESTYCYJNYCH

Na obszarze chronionego krajobrazu Rozporządzenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr21 z 14.04.2003 r. w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, art. 2 ust.1 wprowadza następujące zakazy:

- lokalizowania nowych obiektów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska;
- lokalizacji budownictwa letniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybnej;
- likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych, tarlisk i złożonej ikry, ptasich gniazd oraz wybierania jaj;
- wypalania roślinności;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym lub przeciwpowodziowym.

Podstawowymi zasadami przyjętymi w niniejszym Programie są zasady przezorności i prewencji, co zobowiązuje wójta do rozważenia ww wymagań ochronnych na etapie planowania i projektowania inwestycji, tj.: w trakcie przygotowywania miejscowych planów

zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

W aspekcie ww zasad istotne znaczenie ma także objęcie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego chronionych obszarów lub, w wypadku obszarów chronionego krajobrazu, ich fragmentów które są atrakcyjne dla inwestorów. Szczegółowe rozpoznanie cech środowiska w trakcie, sporządzanego obowiązkowe do mpzp, opracowania ekofizjograficznego, pozwala na określenie ogólnych i szczegółowych zasad zagospodarowania terenu zgodnie z potencjałem przyrodniczym terenu, a konsekwencji sprzyja zgodnemu z zasadami zrównoważonego rozwoju zagospodarowaniu i użytkowaniu obszarów chronionych.

ZAGWARANTOWANIE DOSTĘPU DO ZBIORNIKÓW WODNYCH W ZAPISACH M.P.Z.P. POPRZEC WYZNACZENIE PUBLICZNYCH KĄPIELISK

Pierwszym krokiem w zagwarantowaniu publicznego dostępu do jezior są odpowiednie zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który stanowi prawo lokalne i podstawę do wydawania pozwoleń na budowę. W planach obejmujących brzegi jezior Wójt, jako sporządzający plan (art.17 pkt.4 Ustawy z 27.03. 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - Dz. U. Nr 80, poz. 717) wyznaczać będzie obszar, który spełniać będzie funkcje publicznego kąpieliska wraz z dojazdem do tego terenu z drogi publicznej.

Ponadto, praktyka grodzenia brzegów jezior przez właścicieli działek i gruntów położonych nad ich brzegami, stwarza wręcz konieczność określenia w ustaleniach planu obowiązującej, nieprzekraczalnej linii ogrodzeń działek od strony jeziora. Odległość ogrodzeń od linii brzegowej jak i wielkość terenu przeznaczanego na kąpieliska publiczne muszą zostać ustalone w zależności od rozpoznania i wytycznych zawartych w opracowaniu ekofizjograficznym do planu (w zakresie zgodnym z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 9.09.2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych.- Dz. U.02.155.1298.). Używając terminologii ww Rozporządzenia brzegi jezior powinny być wskazane w opracowaniu ekofizjograficznym jako *tereny, których użytkowanie i zagospodarowanie, z uwagi na cechy zasobów środowiska i ich rolę w strukturze przyrodniczej obszaru, powinno być podporządkowane potrzebom zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska i zachowania różnorodności biologicznej.*

Ponadto, w opracowaniu ekofizjograficznym do mpzp obejmującego obszar jeziora należy rozpatrzyć całość jeziora. Istotną wytyczną do planowania przyszłego zagospodarowania terenu wokół jezior powinno być określenie chłonności turystycznej środowiska przyrodniczego w ramach opracowania ekofizjograficznego. Określenie chłonności dla głównej atrakcji gminy, czyli jez. Olecko Małe, wymagać będzie współpracy z UM Olecko.

Ponadto, zachowanie ekosystemów jeziornych wymaga zachowania części ich brzegów w obecnym rolniczym lub leśnym użytkowaniu. Obszary, wyłączone spod zabudowy w rejonie jezior muszą być także wskazywane w ustaleniach ogólnych planów.

Rezerwa miejsca pod zorganizowanie kąpieliska publicznego w mpzp, to pierwszy krok, następnym będzie realizacja kąpieliska wraz z towarzyszącą infrastrukturą.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU						
1.	Przedsięwzięcie	Przestrzeganie obowiązujących przepisów na obszarach krajobrazu chronionego w procesach inwestycyjnych				
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe, Urzędu Gmin, właściciele gruntów, przedsiębiorcy				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				
2.	Przedsięwzięcie	Zagwarantowanie dostępu do zbiorników wodnych w zapisach m.p.z.p. poprzez wyznaczenie publicznych kąpielisk				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki,				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				
3.	Przedsięwzięcie	Realizacja publicznego kąpieliska				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki,				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2004-2007				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
			20	20		
	Źródła finansowania	GFOŚiGW				

Zwiększenie lesistości gminy Wieliczki

Stan wyjściowy

Na terenie gminy Wieliczki znajdują się jeden duży i zwarty kompleks leśny o powierzchni powyżej 100 ha. Jest to Bór Kleszczowski położony w południej części gminy. Pozostałe kompleksy leśne to:

Kompleks leśny pomiędzy m. Wojnasy a Wilkasy zajmujący przede wszystkim podmokłe siedliska,

Kompleks leśny pomiędzy m. Norki a Olecko Małe zajmujący różnorodne siedliska, ze znacznym udziałem siedlisk wilgotnych w zachodniej części;

3 niewielkie kompleksy leśne w północnej części gminy w rejonach m. Markowskie i Krupin o powierzchni około 25 ha każdy.

Na terenie gminy Wieliczki dominują: bór mieszany świeży, las mieszany, las świeży i bór wilgotny.

Powierzchnie zalesione na terenie gminy Wieliczki zostały w okresie 1997-2002 zwiększone o 120 ha. Lesistość gminy może zostać zwiększona o następne około 450 ha, w wyniku zalesienia gruntów najsłabszych klas bonitacyjnych co doprowadziłoby do uzyskania wskaźnika lesistości na terenie gminy na poziomie 25%.

Cele średniookresowe i kierunki działań

Cel:

Zwiększenie lesistości gminy do 23% w 2011 r.

Kierunki działań:

W zakresie zwiększenia lesistości powierzchni gminy, władze gminy mogą podjąć następujące działania:

wyznaczenie w mpzp obszarów pod zalesienia, co otwiera drogę prywatnym właścicielom gruntów (rolnikom) do uzyskania pomocy Państwa w zalesieniach.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI GMINY						
1.	Przedsięwzięcie	Wprowadzenie do mpzp terenów pod zalesienie				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				

Ochrona gleb

Stan wyjściowy

Pod względem typologicznym na obszarze gminy Wieliczki dominują gleby autogeniczne z rzędu brunatnoziemnych (ok. 50 %) - głównie gleby brunatne wyługowane i kwaśne oraz płowe, a także gleby z rzędu bielicoziemnych - rdzawe i bielice. Znaczne powierzchnie zajmują również gleby hydrogeniczne z rzędu bagiennych i pobagiennych - murszowo-mineralne, mułowo-torfowe i torfowo-murszowe.

Skalę macierzystą gleb brunatnych, występujących na przeważającym obszarze gminy, na terenach wysoczyznowych, stanowią utwory lodowcowe - gliny zwałowe lekkie, piaski gliniaste, pyły zwykłe i ilaste, miejscami tylko utwory piaszczysto-żwirowe. Gleby te charakteryzują się stosunkowo wysoką wartością produkcyjną. Gleby bielicoziemne, o znacznie gorszych właściwościach fizycznych i gorszych stosunkach wodnych, rozwinęły się na piaskach gliniastych i słabo gliniastych lekkich, podścielonych piaskami luźnymi lub żwirami. Są to głównie gleby, występujące pod lasami (równiny sandrowe).

Gleby hydrogeniczne, związane z tarasami zalewowymi rzeki Legi i dolinami innych, mniejszych cieków, występujące także w licznych obniżeniach terenu, rozwinęły się na osadach mineralnych, naniesionych przez wody płynące.

W strukturze użytkowania ziemi grunty orne zajmują 64,5 % powierzchni gminy. Trwałe użytki zielone (łąki i pastwiska) zajmują 32,5 %. Tylko 2,7 % terenu zajmują nieużytki.

Zgodnie z klasyfikacją bonitacyjną na terenie gminy w przewadze występują gleby orne zaliczane do klas IV - IVa i IVb (65 %), wykazujące średnią jakość. Gleby klasy V zajmują 20 %, klasy VI natomiast 7 %. Stosunkowo znaczne powierzchnie zajmują gleby klasy III - o najwyższych wartościach produkcyjnych (7 %).

Grunty wykorzystywane rolniczo zaliczają się w większości do kompleksów 2 i 3, tj.: pszenno-dobrego i pszenno-wadliwego (gleby brunatne). Pozostałe gleby (rdzawe i płowe) należą głównie do kompleksu 6 - żytniego słabego i 7 żytniego bardzo słabego i występują pod lasami, porastającymi równiny sandrowe.

Wśród trwałych użytków zielonych, dominują zdecydowanie klasy bonitacyjne IV i V. W strukturze łąk zajmują one odpowiednio 46 % i 39 %. W strukturze pastwisk natomiast 55 % i 28 %. Zaliczają się one głównie do kompleksu średniego (2z) oraz słabego (3z).

Cele średniookresowe i kierunki działań

Cele:

ZMNIJSZENIE POWIERZCHNI GRUNTÓW KLASY V I VI UŻYTKOWANYCH ROLNICZO
OGRA NICZENIE URBANIZACJI GRUNTÓW ORGANICZNYCH
OCHRONA GLEB ZAGROŻONYCH EROZJĄ

Zgodnie z Ustawą z 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2001.62.627 z dnia 20 czerwca 2001 r.), art. 101, ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, w szczególności poprzez m.in:

- racjonalne gospodarowanie,
- zachowanie wartości przyrodniczych,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania,
- utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,

- doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, gdy nie są one dotrzymane.

W zakresie racjonalnego gospodarowania gruntami władze gminy odgrywają istotną rolę bowiem, jednym z wymogów uzyskania pomocy Państwa przy zalesieniu jest przeznaczenie gruntu pod zalesienie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Stąd też można powiedzieć, że świadome działanie przy wyznaczeniu gruntów pod zalesienia pozwala władzom gminy na sterowanie tym procesem. Władze gminy Wieliczki do zalesień wyznaczać będą, w mpzp, przede wszystkim grunty słabych klas bonitacyjnych w rejonach kompleksów leśnych o powierzchni ponad 20 ha i stoków o nachyleniu powyżej 6 °. Zalesienia gruntów najsłabszych i słabych (VI i V klasy) ogranicza najbardziej uciążliwą dla środowiska działalność rolniczą, ze względu na konieczność stosowania wysokich dawek nawożenia, przy małym kompleksie sorpcyjnym gleby.

Racjonalne gospodarowanie gruntami obejmuje także ograniczenie zjawiska zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na grunty budowlane. Zmiana taka może odbyć się tylko poprzez ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, którego wykonawcą jest Wójt (art.17 pkt.4 Ustawy z 27.03. 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717), który stosować będzie następujące zasady ograniczania zmiany przeznaczenia gruntów rolnych:

- ochronę gruntów organicznych, szczególnie w dolinach rzek, rejonach jezior i w terenach bezodpływowych;
 - ochronę trwałych użytków zielonych, szczególnie w zlewniach bezpośrednich jezior i terenach bezodpływowych i na tarasach zalewowych w dolinach rzek,
- dla których preferuje się uznanie w planie jako wyłączonych spod zabudowy zachowanie maksymalnej powierzchni gruntów klasy III.

W zakresie zachowania wartości produkcyjnych gleb najistotniejsze działania należą do właścicieli gruntów lub dzierżawców tych gruntów. Podstawowe zasady zostały ujęte w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej i są na bieżąco przekazywane rolnikom w bieżących kontaktach przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego, którego oddział znajduje się w Olecku.

Erozja wietrzna i wodne są typowa dla otwartych przestrzeni rolnych na pofalowanym terenie, dlatego niezbędne będzie stosowanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych oraz stałe utrzymanie gleby pod pokrywą roślinną. Jednym z działań które może podjąć gmina w tym zakresie jest tworzenie alej drzew z gatunków rodzimych, dostosowanych do siedliska, wzdłuż dróg gminnych.

Zachowanie wartości produkcyjnych gleb wymaga także ich melioracji. Dla utrzymania optymalnego uwilgocenia gleby i prawidłowego systemu odwadniania konieczne będzie utrzymanie urządzeń melioracyjnych, rowów i drenażu w dobrym stanie. Eksploatacja tych systemów powinna polegać na regulacji odpływu wód i możliwie długim utrzymaniu zasobów wody w profilu glebowym. Niezbędne jest systematyczne odnawianie systemów melioracyjnych. Zadania w zakresie melioracji leżą w obowiązku WZMiUM i właścicieli lub dzierżawców gruntów.

W zakresie rekultywacji gruntów podstawowe działania przypisano Staroście, który wydaje decyzje o obowiązku poniesienia kosztów rekultywacji, ich wysokość oraz sposobie uiszczenia, a jednocześnie w sytuacji w określonych ustawowo sytuacjach przeprowadza rekultywację gruntów z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

Obecnie nie ma rozpoznania co do konieczności przeprowadzenia rekultywacji gruntów na terenie gminy tj. nie istnieje odnośny rejestr terenów, którego przygotowanie leży w kompetencji Starosty. Rozpoznanie potrzeb w zakresie rekultywacji określono w

Powiatowym Programie Ochrony Środowiska jako kluczowe dla dalszych działań w zakresie ochrony gleb. Stworzenie przez Starostę ww rejestru wymagać będzie wsparcia władz gminy. Ze względu na brak rozpoznania gruntów wymagających rekultywacji w niniejszym Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Wieliczki przyjmuje się następujące zasady, które będą określały kolejność rekultywacji (z wyjątkiem sytuacji gdy zanieczyszczenie gruntów może zagrażać zdrowiu ludzi, która posiada bezwzględny priorytet realizacji):

- po pierwsze, rekultywowane będą tereny, gdzie oprócz zniszczenia gleby ma miejsce jej zanieczyszczenie w wyniku składowania odpadów stałych;
- po drugie, rekultywowane będą grunty zagrożone masowymi ruchami ziemi.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

OCHRONA GLEB						
1.	Przedsięwzięcie	Udział w przygotowaniu rejestru gruntów wymagających rekultywacji				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2005-2006				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				
2.	Przedsięwzięcie	Rekultywacja gruntów należących do gminy zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki lub Starostwo Powiatowe				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne/Koordynowane				
	Lata realizacji	W miarę potrzeb				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
				b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	Budżet gminy/ Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych				
3.	Przedsięwzięcie	Upowszechnienie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych				
	Jednostki realizujące	ODR				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				
4.	Przedsięwzięcie	Nasadenia drzew i krzewów wzdłuż dróg gminnych				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		W ramach prac modernizacyjnych istniejących lub budowy nowych dróg				
	Źródła finansowania	-				

Ochrona zasobów kopalin

Stan wyjściowy

Na terenie gminy Wieliczki znajdują się 4 udokumentowane złoża surowców naturalnych:

Starosty, o powierzchni 454,73 ha,

Małe Olecko, o powierzchni 0,49 ha,

Sobole, o powierzchni 2,54 ha,

Markowskie, o powierzchni 0,44 ha.

Obecnie eksploatowane jest jedynie złożo Małe Olecko. Złożo Starosty i Markowskie nie są eksploatowane ze względu na brak zainteresowania inwestorów.

Cele średniookresowe i kierunki działań

Za podstawowy cel w okresie kierunkowym 2001 uznano:

Poprawa jakości i ochrony powierzchni ziemi

Kierunki działania:

INWENTARYZACJA MIEJSC ‘SWOBODNEJ’ EKSPLOATACJI KRUSZYW MINERALNYCH, ZWYCZAJOWO WYDOBYWANYCH DLA POTRZEB LOKALNYCH I INNYCH WYROBISK POEKSPLOATACYJNYCH

SUKCESYWNA REKULTYWACJA WYROBISK

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” regulacje dotyczące ochrony kopalin zapewniają ochronę złóż kopalin polegającą na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących. Dla prawidłowego gospodarowania zasobami kopalin ustala się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego szczególne warunki zagospodarowania terenów, w tym zakaz zabudowy. Ochrona złóż i obszarów perspektywicznych w gminie Wieliczki będzie polegać na uwzględnianiu tych obszarów w planach zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający potencjalną eksploatację surowców.

W świetle ochrony powierzchni ziemi istotne znaczenie ma rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przede wszystkim „swobodną” eksploatacją kruszyw na lokalne cele budowlane.

Podstawowym działaniem na rzecz poprawy stanu powierzchni ziemi jest inwentaryzacja miejsc swobodnej eksploatacji kruszyw i innych wyrobisk znajdujących się na terenie gminy, co leży w kompetencji Starosty. Niniejszy program przewiduje wsparcie przez Urząd Gminy działań Starosty w tym zakresie.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na podejmującego eksploatację złoża lub prowadzącego eksploatację lub właściciela gruntu obowiązek sukcesywnego prowadzenia rekultywacji terenów poeksploatacyjnych oraz przywracania do właściwego stanu innych elementów przyrodniczych. UG Wieliczki musi zrehabilitować tereny eksploatacji kruszyw położone na gruntach gminnych. Szacuje się że rekultywacji wymagać będzie około 0,3 ha gruntów.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

Przebieg przebiega przeważnie do realizacji w latach 2007-2011

OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN						
1.	Przedsięwzięcie	Wsparcie inwentaryzacja miejsc ‘swobodnej’ eksploatacji kruszyw mineralnych, zwyczajowo wydobywanych dla potrzeb lokalnych i innych wyrobisk poeksploatacyjnych				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2005-2006				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
	Źródła finansowania	Brak dodatkowych kosztów				
		-				
2.	Przedsięwzięcie	Sukcesywna rekultywacja wyrobisk należących do gminy Wieliczki				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
				b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	Budżet gminy				

Program. Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne

Jakość środowiska jest jednym z istotnych czynników decydujących o zdrowiu człowieka.

Zasady prozdrowotnej polityki ekologicznej uwzględniającej związku środowiska ze zdrowiem wyraża:

„Europejska karta środowiska i zdrowia”, przyjęta podczas Pierwszej Europejskiej Konferencji nt. „Środowisko i Zdrowie” we Frankfurcie n. Menem w 1989 roku,

Deklaracja Drugiej Europejskiej Konferencji Ministrów Środowiska i Zdrowia w Helsinkach w 1994 roku, w której Polska wyraziła potrzebę i gotowość ustanowienia i realizacji narodowego projektu zdrowia środowiskowego,

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, która w art. 68 ust.4 zobowiązuje władze publiczne do zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.

Również w Programie Działań UE w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010, wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienione jest „Środowisko i zdrowie”. Cel strategiczny sformułowany jako „osiągnięcie takiej jakości środowiska, w którym poziomy zanieczyszczeń spowodowanych przez człowieka nie prowadzą do znaczącego wpływu na zdrowie człowieka lub jego zagrożenia”.

Do najważniejszych elementów środowiska mających wpływ na zdrowie należą: wody, powietrze atmosferyczne i gleby a wśród uciążliwości środowiskowych należy wymienić: hałas, odpady komunalne i przemysłowe.

Większość unijnych standardów, którym Polska musi sprostać ubiegając się o członkostwo w Unii Europejskiej dotyczy jakości środowiska. Zadania z tego zakresu należą do najistotniejszych i najbardziej kosztownych, ponieważ obejmują tak ważne dziedziny jak ochrona zasobów wodnych, ochrona powietrza atmosferycznego, gospodarowanie odpadami. Do nich odnosi się również wiele przyjętych przez Polskę zobowiązań międzynarodowych wynikających z podpisanych konwencji i protokołów do konwencji.

Jakość wód

Stan wyjściowy

Wody powierzchniowe

Obserwacje wód Legi z lat 1993 - 2002 wykazują niewielkie polepszenie ich jakości, która nadal pozostaje niezadowalająca. Związane jest to głównie ze sposobem zagospodarowania terenów przylegających do cieku m. in. stosowaniem nawozów i środków ochrony roślin na terenach użytkowanych rolniczo, a także działalnością produkcyjną i występowaniem dużych skupisk ludności. Ok. 86% mieszkańców nie jest podłączonych do kanalizacji. Ścieki gromadzone są w szambach, często nieszczelnych, co stwarza bezpośrednie zagrożenia dla czystości wód powierzchniowych. Poprawę ich stanu należy wiązać wobec powyższego głównie z rozbudową sieci kanalizacyjnych i modernizacją istniejących urządzeń.

Największy problem stanowią wysokie zawartości substancji organicznych i parametry hydrobiologiczne, a także stężenia, związków fosforu i azotu azotynowego, powodujące eutrofizację rzek. Niepokojące są również utrzymujące się od wielu lat wysokie wartości miana Coli w wodach Legi, świadczące o złym stanie sanitarnym niektórych odcinków rzeki.

Wody podziemne

Wody głównego poziomu użytkowego, występującego na obszarze gminy w utworach czwartorzędowych należą do najmniej zanieczyszczonych wód w skali całego kraju. Z uwagi na to, że na przeważającym terenie są one dobrze izolowane, istnieje niewielkie zagrożenie dla ich jakości, wynikające z antropopresji.

Wyjątek stanowią obszary sandrów oraz obniżen terenu, gdzie występuje zwiększone ryzyko ich zanieczyszczenia. Zróżnicowanie litologiczne, a więc zmienność warunków odpływu, stwarza potencjalne zagrożenie dla przenikania zanieczyszczeń obszarowych (rolniczych) poprzez infiltrację wód deszczowych, a także podziemny dopływ lateralny z terenów przyległych.

Do największych problemów należą:

- zanieczyszczenia obszarowe, związane z rolnictwem,
- gospodarka ściekowa w dużej mierze nieuporządkowana.

Większość potencjalnych ognisk zanieczyszczeń zlokalizowanych na terenie gminy to: fermy hodowlane, gorzelnie, dawne PGR, aktualnie należące w większości do Agencji Nieruchomości Rolnych.

Powszechne są wciąż szamba, gromadzące ścieki bytowo-gospodarcze z gospodarstw, które nie są podłączone do kanalizacji. Szamba są często nieszczelne, co powoduje odprowadzanie nieczystości bezpośrednio do ziemi i wód. Istotnym problemem jest również pozostawianie nieczynnych ujęć wód podziemnych, stanowiących potencjalne źródło ich zanieczyszczenia, bez odpowiedniego ich zabezpieczenia..

Ponadto powolny proces skanalizowania gminy Wieliczki nie nadąża równolegle za procesem wodociągowania, co zwiększa zdecydowanie ilość ścieków. Zagwarantowanie wobec powyższego wody o odpowiedniej jakości dla miejscowej ludności w przyszłości, nastąpić może jedynie poprzez rozbudowę sieci wodociągowej, która powinna przebiegać równocześnie z budową kanalizacji.

Zaopatrzenie w wodę

Stopień zwodociągowania gminy Wieliczki wynosi około 90%.

Na terenie gminy istnieją 5 ujęć wody (komunalnych) ze stacjami uzdatniania, które zaopatrują wodociągi wiejskie:

- Krupin zasilający Krupin, Markowskie, Urbanki, Raczki Nowe, Krzyzewo, Wojnasy, Godziejewo, Rynie
- Cimochoy zasilający wsie Cimochoy, Cimoszki, Cimochoy Kolonia
- Niedźwiedzkie zasilający Wieliczki, Niedźwiedzkie, Sobole i Wilkasy, Norki
- Kleszczewo zasilający Kleszczewo i Nory, Puchówka, Jelitki, Guty i Gąsiorowo
- Szeszki zasilający wieś Szeszki

Przesył i oczyszczanie ścieków

Stopień skanalizowania gminy wynosi około 16%. Na terenie gminy Wieliczki znajduje się:

- gminna oczyszczalnia ścieków
- oczyszczalnia w m. Wieliczki, Spółdzielnia Mieszkaniowa do której podłączone jest 305 osób
- oczyszczalnia w m. Nory, ANR w Norach

Cele średniookresowe i kierunki działań

PRIORYTET:

ZWIĘKSZENIE STOPNIA ZAOPATRZENIA LUDNOŚCI W WODĘ Z WODOCIĄGÓW GMINNYCH DO POZIOMU:

95% w 2007 r.

98% w 2011 r.

Kierunki działania:

SUKCESYWNA REALIZACJA PROGRAMU ZWODOCIĄGOWANIA GMINY

W Programie ochrony środowiska przyjęto, że zakończony zostanie proces wodociągowania terenu gminy Wieliczki. W latach 2004-2007 zostaną zwodociągowane m. Rynie i Puchówka.

W miarę rozwoju zainwestowania, do dalszych pracach, przyjmuje się w Programie, że w pierwszej kolejności wodociągowane będą obszary rozwoju zainwestowania wskazane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako obszary rozwoju wielofunkcyjnego, rozwoju usług i drobnej przedsiębiorczości oraz jako obszary rozwoju turystyki. Jako priorytet ustala się wodociągowanie obszarów w rejonach jezior.

Przedsięwzięcia przewidywane do realizacji w latach 2004-2011

JAKOŚĆ WÓD-ZWIĘKSZENIE STOPNIA ZWODOCIĄGOWANIA						
1.	Przedsięwzięcie	Zwodociągowani w wsi Rynie				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	2004				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		150				
	Źródła finansowania	Budżet gminy/ WFOSiGW, środki pomocowe				
2.	Przedsięwzięcie	Zwodociągowani w wsi Puchówka				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne				
	Lata realizacji	2005				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
			100			
	Źródła finansowania	Budżet gminy/ WFOSiGW, środki pomocowe				

PRIORYTET:

ZWIĘKSZENIE STOPNIA SKANALIZOWANIA GMINY WIELICZKI DO POZIOMU:

w 2007 r. – 40%

w 2011 r. – 60%

Kierunki działania:

SUKCESYWNA BUDOWA KANALIZACJI DO OCZYSZCZALNI W OLECKU

Najważniejsza z punktu widzenia ochrony wód jest ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001. Ustawa ta ostatecznie wprowadza i reguluje zasady zlewniowego zarządzania gospodarką wodną.

Wprowadzenie regionów zlewniowych jest zgodne z duchem i literą prawa przepisów Unii Europejskiej, a w szczególności Ramową Dyrektywą Wodną (2000/60/WE) oraz dyrektywami:

- 96/61/EEC dotyczącą zintegrowanej ochrony przed zanieczyszczeniem
- 91/271/EEC w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych
- 91/676/EEC w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami, pochodzącymi ze źródeł rolniczych
- 76/464/EEC w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego przez niektóre substancje niebezpieczne odprowadzane do środowiska wodnego.

Gmina Wieliczki nie posiada programu rozwoju kanalizacji na terenie gminy. W Programie Ochrony Środowiska przyjęto założenia, że:

wyposażenie w system kanalizacji miejscowości gminnej – Wieliczki (19% mieszkańców gminy)

budowa systemów kanalizacji w obszarach rozwoju działalności gospodarczej z sektora pozarolniczego i przetwórstwa rolno-spożywczego.

Przyjmuje się, że docelowo system kanalizacji obejmie miejscowości powyżej 30 mieszkańców zarówno stałych jak i sezonowych. W pozostałych miejscowościach gospodarka ściekowa oparta zostanie na indywidualnych rozwiązaniach.

Wykonanie koncepcji rozwoju kanalizacji dla gminy Wieliczki jest podstawowym dokumentem do dalszego planowania działań w zakresie gospodarki ściekowej.

Szacunkowy koszt opracowania koncepcji porządkowania gospodarki ściekowej na terenie gminy Wieliczki wynosi –50 tys. zł.

Program rozwoju kanalizacji w gminie Wieliczki zakłada następującą realizację:

- W latach 2005-2007 budowa kanalizacji z terenu gm. Wieliczki tj. miejscowości: Gąsiorówko-Guty-Kleszczewo-Nory-Wieliczki-Niedźwiedzkie do oczyszczalni miejskiej w Olecku;
- w latach 2008-2011 budowa kanalizacji z terenu Cimochoy-Cimoszki-Sobole-Wilkasy do Niedźwiedzkich, skąd przesył do oczyszczalni miejskiej w Olecku.

Należy podkreślić, że pierwszym krokiem na drodze realizacji kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Wieliczki przy zakładanym przesyle ścieków do oczyszczalni miejskiej w Olecku jest zawarcie odpowiedniego porozumienia z UM Olecko.

Pozostałe kierunki działań w zakresie jakości wód

INWENTARYZACJA UJĘĆ WÓD PODZIEMNYCH ZE WSKAZANIEM NA DALSZE UŻYTKOWANIE LUB LIKWIDACJĘ

Kierunki działania:

Na terenie gminy Wieliczki znajduje się ponad 10 studni głębinowych ujmujących czwartorzędowy poziom wodonośny. Część z ww studni jest obecnie nieużytkowana, przy czym jedynie niewielki odsetek został zlikwidowany. Niezabezpieczone studnie głębinowe mogą stanowić drogę migracji zanieczyszczeń powierzchniowych do wód głębinowych, stąd też istotne jest rozpoznanie szczegółowe obecnego stanu studni i określenie kierunku dalszych działań.

Na poziomie powiatu zostanie wykonana przez Starostę w latach 2005-2006 inwentaryzacja ujęć wód podziemnych dla wszystkich gmin tworzących powiat. Urząd Gminy Wieliczki w miarę możliwości wesprze działania Starosty w tym zakresie, a w następnych latach w

zależności od ustaleń inwentaryzacji i zaleceń co do dalszego użytkowania sukcesywnie będzie likwidował należące do gminy studnie.

Przedsięwzięcia przewidywane do realizacji w latach 2004-2011

JAKOŚĆ WÓD-ZWIĘKSZENIE STOPNIA SKANALIZOWANIA						
1.	Przedsięwzięcie	Opracowanie koncepcji kanalizacji gminy				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2004-2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		30				
Źródła finansowania		GFOŚiGW				
2.	Przedsięwzięcie	Budowa kanalizacji Gąsiorówko-Guty-Kleszczewo-Nory-Wieliczki-Niedźwiedzkie do oczyszczalni miejskiej w Olecku				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki na zasadzie porozumienia międzygminnego z gminą Olecko				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2004-2007				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
			1500	1500	1000	
Źródła finansowania		Budżet gminy, WFOŚiGW, środki pomocowe				
3.	Przedsięwzięcie	Budowa kanalizacji Cimochy-Cimoszki-Sobole-Wilkasy do Niedźwiedzkich skąd przesył do oczyszczalni miejskiej w Olecku				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki na zasadzie porozumienia międzygminnego z gminą Olecko				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2008-2011				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
						4000
Źródła finansowania		Budżet gminy, WFOŚiGW, środki pomocowe				
4.	Przedsięwzięcie	Wparcie inwentaryzacji ujęć wód podziemnych				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2005-2006				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
Źródła finansowania						
5.	Przedsięwzięcie	Sukcesywna realizacja zaleceń po inwentaryzacji ujęć na ujęciach należących do gminy				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2006-2011				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
				b.d.	b.d.	b.d.
Źródła finansowania						

Gospodarka odpadami

Stan wyjściowy

Zgodnie z treścią art. 3 ustawy o odpadach, odpady komunalne są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Tak, więc odpady komunalne powstają w:

Gospodarstwach domowych.

Obiektach infrastruktury takich jak: handel, usługi, szkolnictwo, obiekty turystyczne, obiekty działalności gospodarczej i wytwórczej.

Na podstawie wskaźników zamieszczonych w krajowym planie gospodarki odpadami oraz danych demograficznych oszacowano ilość wytworzonych w roku 2002 odpadów komunalnych. Szacuje się, że na obszarze gminy Wieliczki powstało w sektorze komunalnym w omawianym roku ok. 850 Mg odpadów.

Na podstawie wyników ankietyzacji określono masę wytworzonych odpadów komunalnych poddanych składowaniu w gm. Wieliczki: w roku 2001 – 88 Mg i 2002r. – 182,2 Mg.

Ilość mieszkańców gminy Wieliczki objętych zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych niesegregowanych wynosi – 100%.

Na podstawie szacunków ilości wytwarzanych odpadów i ilości odpadów zbieranych w gminie ocenia się, że w roku 2002 w gminie Wieliczki zebrano ok. 21% masy wytworzonych odpadów komunalnych.

Biorąc pod uwagę powyższe należy uznać, że stan obsługi mieszkańców gminy w zakresie odbioru wytworzonych przez nich odpadów komunalnych jest zły. Część nieodbieranych odpadów trafia jednak do środowiska w sposób niekontrolowany (spalanie) powodując jego zanieczyszczenie. Część odpadów jest wykorzystywana w żywieniu zwierząt lub kompostowana. Odpady mające właściwości energetyczne (drewno, papier, tworzywa sztuczne) są spalane, co w przypadku tworzyw sztucznych należy uznać za zjawisko bardzo niebezpieczne dla środowiska (m.in. emisja chloru, dioksyn i furanów).

Cele średniookresowe i kierunki działań

Cel strategiczny średniookresowy do roku 2011

**ZMINIMALIZOWANIE ILOŚCI WYTWARZANYCH ODPADÓW W SEKTORZE KOMUNALNYM
ORAZ WDROŻENIE NOWOCZESNEGO SYSTEMU ICH ODZYSKU I UNIESZKODLIWIANIA**

Ochrona środowiska przed odpadami powinna być traktowana jako priorytetowe zadanie, ponieważ odpady stanowią źródło zanieczyszczeń wszystkich elementów środowiska. Podany powyżej cel ekologiczny do 2011 roku jest zgodny z celem nadrzędnym polityki ekologicznej państwa w odniesieniu do gospodarki odpadami (zapobieganie powstawaniu odpadów, odzysk surowców i ponowne wykorzystanie odpadów, bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów niewykorzystanych).

Cele na lata 2004 – 2007:

Objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców gminy.

Osiągnięcie w roku 2007 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów:

opakowania z papieru i tektury: 48 %,
opakowania ze szkła: 40 %,
opakowania z tworzyw sztucznych: 25 %,
opakowania metalowe (stalowe i aluminiowe): 38 %,
opakowania wielomateriałowe: 25 %,
odpady wielkogabarytowe: 32 %
odpady budowlane: 24 %
odpady niebezpieczne (z grupy odpadów komunalnych): 28 %

Deponowanie na składowiskach nie więcej niż 78 % wytworzonych odpadów komunalnych.

Modernizacja składowiska w Olecku.

Cele na lata 2008 – 2011:

Deponowanie na składowiskach w roku 2011 nie więcej niż 67 % wszystkich odpadów komunalnych.

Skierowanie w roku 2011 na składowiska nie więcej niż 44 % (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji

Osiągnięcie w roku 2011 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów:

opakowania z papieru i tektury: 48 %,
opakowania ze szkła: 48 %,
opakowania z tworzyw sztucznych: 25 %,
opakowania metalowe (stalowe i aluminiowe): 25 %,
opakowania wielomateriałowe: 24 %,
odpady wielkogabarytowe: 54 %
odpady budowlane: 44 %
odpady niebezpieczne (z grupy odpadów komunalnych): 59 %

Wyłączenie z eksploatacji oraz rekultywacja składowiska w miejscowości Niedźwieckie.

Osady ściekowe

Zwiększenie stopnia kontroli obrotu komunalnymi osadami ściekowymi celem zapewnienia maksymalnego bezpieczeństwa zdrowotnego i środowiskowego.

Zwiększenie stopnia przetworzenia komunalnych osadów ściekowych.

Maksymalizacja stopnia wykorzystania substancji biogennych zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego i chemicznego.

Dla osiągnięcia założonych celów, konieczne jest podjęcie następujących kierunków działań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na obszarze gminy:

Odpady komunalne

Podnoszenie świadomości społecznej obywateli, w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów

Utrzymanie przez gminę razem z powiatem i innymi gminami powiatu kontroli nad zakładami przetwarzania odpadów komunalnych, co jest istotne z punktu widzenia rozwoju racjonalnej gospodarki odpadami

- 2. Wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych, budowlanych i niebezpiecznych*

3. Modernizacja składowiska odpadów komunalnych w Olecku, które będzie pełniło w przyszłości funkcję ponadlokalną i będzie obsługiwało gminę Wieliczki
4. Inwentaryzacja „dzikich wysypisk” wraz z opracowaniem programu ich likwidacji oraz sposobu zapobiegania ich powstawaniu
5. Opracowanie systemu odbioru odpadów z terenów turystycznych oraz jego wdrożenie
6. Budowa kompostowni pryzmowej przy zmodernizowanym składowisku w Olecku.
7. Rekultywacja składowiska w miejscowości Niedźwiedzkie

Osady ściekowe

Unieszkodliwianie osadów ściekowych w zależności od uwarunkowań lokalnych, kompostowanie, wykorzystanie w celach nawozowych i w rekultywacji, deponowanie osadów na składowiskach.

Utrzymanie braku tymczasowego składowania osadów na oczyszczalniach ścieków

Zwiększenie kontroli nad osadami wykorzystywanymi dla celów przyrodniczych i rolniczych.

W tabeli poniżej zamieszczono dane dotyczące planowanych kosztów inwestycyjnych w gminie Wieliczki wynikające z przyjętego systemu gospodarki odpadami. W stosunku do przedsięwzięć ponadlokalnych wynikających z przyjętego docelowego systemu gospodarowania odpadami w całym powiecie oleckim w tabeli tej podano koszty dotyczące gminy Wieliczki (10 % kosztów przedsięwzięcia międzygminnego).

Tab. Szacunkowy koszt inwestycyjny zadań w gospodarce odpadami komunalnymi w latach 2004 – 2006 i 2007 – 2011

Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Okres realizacji	Szacunkowe koszty w tys. zł				
			2004	2005	2006	2007	2008 - 2011
Zakup pojemników do zbiórki surowców wtórnych	Urząd Gminy Wieliczki	2004 - 2011	2,5	-	2,5	-	5,0
Źródła finansowania	GFOŚiGW, PFOŚiGW						
Zakup pojemników do zbiórki odpadów niebezpiecznych	Urząd Gminy Wieliczki	2004 - 2007	0,5	-	0,5	-	-
Źródła finansowania	GFOŚiGW, PFOŚiGW, ŚP UE						
Współfinansowanie zakupu Mobilnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych	Urząd Gminy Wieliczki*	2008 - 2011	-	-	-	-	3,0
Źródła finansowania	GFOŚiGW, PFOŚiGW, ŚP UE						
Organizacja gminnego punktu zbiórki odpadów niebezpiecznych (GPZON)	Urząd Gminy Wieliczki	2008 - 2011	-	-	-	-	60
Źródła finansowania	GFOŚiGW, PFOŚiGW, ŚP UE						

Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Okres realizacji	Szacunkowe koszty w tys. zł				
			2004	2005	2006	2007	2008 - 2011
Współfinansowanie budowy stanowiska do tymczasowego magazynowania i waloryzacji odpadów niebezpiecznych przy składowisku odpadów w Olecku (wraz z wyposażeniem)	Urząd Gminy Wieliczki*	2004 - 2007	1	1	1	0,4	-
Źródła finansowania	GFOŚiGW, PFOŚiGW, ŚP UE						
Modernizacja składowiska w Olecku	Urząd Gminy Wieliczki*	2004 - 2009	25	25	25	25	56
Źródła finansowania	GFOŚiGW, PFOŚiGW, ŚP UE						
Rekultywacja składowiska w rejonie wsi Niedźwiedzkie	Urząd Gminy Wieliczki*	2009 - 2011	-	-	-	-	1000
Źródła finansowania	GFOŚiGW, PFOŚiGW, ŚP UE						
Budowa kompostowni pryzmowej przy składowisku odpadów w Olecku	Urząd Gminy Wieliczki*	2004 - 2007	20	20	20	32	-
Źródła finansowania	GFOŚiGW, PFOŚiGW, ŚP UE						
Razem koszty							
Koszty			49	46	49	58	1124
Koszty 2004 – 2007 i 2008- 2011			202				1124
Razem			1326				

*) przedsięwzięcie ponadlokalne (realizowane w porozumieniu z innymi gminami powiatu oleckiego i starostwem powiatowym)

Oprócz wymienionych w powyższej tabeli powyżej kosztów inwestycyjnych, systemowa gospodarka odpadami w gminie wymaga prowadzenia działań nieinwestycyjnych zestawionych w tabeli poniżej.

Tab. Zestawienie i koszt działań nieinwestycyjnych w sektorze komunalnym
na lata 2004 – 2011

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Okres realizacji	Szacunkowe koszty w tys. zł				
				2004	2005	2006	2007	2008-2011
1	Działania informacyjno – edukacyjne	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	2	3	3	3	20

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Okres realizacji	Szacunkowe koszty w tys. zł				
				2004	2005	2006	2007	2008-2011
2	Popularyzacja wykorzystania kompostów w rolnictwie	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	0,5	1	1	1	8
3	Aktualizacja planu	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	-	-	-	1,5	1,5
Razem				2,5	4	4	5,5	29,5
				45				

Jakość powietrza atmosferycznego

Stan wyjściowy

Wg danych statystycznych obszar gminy Wieliczki należy do najczystszych pod względem stanu jakości powietrza regionu w województwie. Emisja SO₂, pyłu i NO_x w powiecie oleckim stanowi niecały 1 %, CO natomiast ok. 3 % całkowitej emisji z woj. warmińsko-mazurskiego. Wyniki badań z lat 1993-2001 pokazują wyraźną tendencję spadkową w przypadku związków siarki i nieco mniejszy spadek zawartości związków azotu w powietrzu. Mierzone wartości nie przekraczają dopuszczalnych dla nich poziomów.

Głównymi źródłami zorganizowanej emisji na terenie gminy pozostają procesy energetycznego spalania paliw, przy nadal niewielkim udziale paliw ekologicznych. Nierozwiązany pozostaje problem wykorzystania w celach grzewczych biopaliw np. drewno i materiały drewnopochodne, co wpłynęłoby na zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do powietrza, zwłaszcza pyłów i SO₂.

Istotnym źródłem emisji substancji zanieczyszczających pozostaje również hodowla zwierząt.

W mniejszym stopniu na stan powietrza oddziałują procesy technologiczne, związane tutaj zwłaszcza z przemysłem drzewnym. Zanieczyszczenia związane z ruchem drogowym dotyczą przede wszystkim głównych szlaków komunikacyjnych.

Cele średniookresowe i kierunki działań

CEL:

POPRAWA JAKOŚCI I OCHRONA POWIETRZA

Kierunki działania:

OPRACOWANIE PROJEKTU ZAŁOŻEŃ DO PLANU ZAOPATRZENIA W CIEPŁO, ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ I PALIWA GAZOWE

WPIERANIE PRZEZ GMINĘ PRZEDSIĘBIORCÓW W ZAKRESIE POZYSKIWANIA ŚRODKÓW NA REALIZACJĘ INWESTYCJI OGRANICZAJĄCYCH EMISJĘ

MODERNIZACJA KOTŁOWNI W OBIEKTACH ADMINISTROWANYCH PRZEZ URZĄD GMINY (ZMIANA NOŚNIKA ENERGII Z WĘGLA NA PRZYJAZNY ŚRODOWISKU)

Kompleksową regulację UE w tej dziedzinie stanowi tzw. dyrektywa ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza w otoczeniu - 96/62/EC. Określa ona podstawowe ramy prawne, w tym ujednolicone metody i kryteria oceny jakości powietrza i jest uzupełniana licznymi pochodnymi aktami prawnymi.

Ustawa *Prawo Ochrony Środowiska* uwzględnia praktycznie wymagania wszystkich dyrektyw UE.

Zgodnie z Prawem ochrony środowiska oceny jakości powietrza dokonuje wojewoda. Według badań z 2002 r. teren powiatu oleckiego pod względem emisji SO₂, CO i NO₂ został zaliczony do IIIb klasy czystości tj. o najlepszej czystości powietrza. Jedynie pod względem zawartości w powietrzu pyłu zawieszonego teren powiatu zaklasyfikowano do klasy I, o najniższej czystości. W związku z zaliczeniem obszaru powiatu do klasy I Wojewoda określi w drodze rozporządzenia program ochrony powietrza.

Na terenie gminy do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza należą lokalne kotłownie, paleniska domowe, ruch kołowy i hodowla zwierząt.

UG Wieliczki w latach 2004-2006 opracuje „Projekt planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” (zgodnie z art.19 Ustawy Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r.- Dz. U. Nr 54, poz. 348).

Na terenach wiejskich, gdzie względy ekonomiczne ograniczają rozwój gazyfikacji i sieci ciepłowniczej w znaczącym stopniu wykorzystywane będą lokalne zasoby energii odnawialnej i wprowadzane takie źródła energii jak gaz i olej. Poza emisją zanieczyszczeń typowych przy spalaniu tradycyjnych paliw, duży problem stanowi spalanie w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach materiałów takich jak opakowania z powłoką aluminiową, butelki PET, powodujących emisję substancji specyficznych do powietrza.

Władze gminne przeprowadzą w latach 2004-2011 modernizację kotłowni lokalnych przez nich administrowanych.

Ponadto, istotne znaczenie dla ograniczenia emisji będą miały także inwestycje w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, które zostały opisane w dalszym rozdziale pt: Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.

Dodatkowym działaniem powodującym zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą, co skutkuje zmniejszeniem emisji niskiej, będzie termorenowacja zasobów budownictwa wielorodzinnego i budynków administracji i infrastruktury społecznej takich jak szkoły itp. Dotychczasowe doświadczenia w realizacji programu oszczędności energii wskazują na duży potencjał możliwości obniżenia zużycia energii w budynkach mieszkalnych usługowych i użyteczności publicznej.

W Programie ochrony środowiska przyjmuje się, że modernizację kotłowni lokalnych w budynkach administracji publicznych i infrastruktury społecznej będą realizowane jednocześnie z termoizolacją tych budynków.

Czynnikiem wspierającym ograniczenie emisji niskiej będzie edukacja ekologiczna zarówno młodzieży szkolnej jak i wszystkich mieszkańców, ukierunkowana na zakorzenienie właściwych zachowań proekologicznych.

Wójt wspierać będzie przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków na realizację inwestycji ograniczających emisje. Jednocześnie Starostwo stymulować będzie zakłady do samokontroli poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (ISO 14 000) oraz dobrowolnych działań nienormatywnych (np. czystsza produkcja). Jednakże najistotniejsze instrumenty stymulacji znajdują się w rękach władz państwowych.

Innymi działaniami w zakresie ograniczenia emisji z produkcji przemysłowej są następujące działania, które koordynowane będą przez Starostę, a realizowane przez przedsiębiorstwa:

- wdrożenie zintegrowanych pozwoleń w zakładach znajdujących się na liście instalacji IPPC
- wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT).

Przedsięwzięcia przewidywane do realizacji w latach 2004-2011

JAKOŚĆ POWIETRZA-POPRAWA JAKOŚCI I OCHRONA POWIETRZA						
1.	Przedsięwzięcie	Opracowanie „Projektu planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2004-2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		5	5			
	Źródła finansowania	Budżet gminy,				

2.	Przedsięwzięcie	<i>Termoizolacja i modernizacja kotłowni lub podłączenie do m.s.c. budynków administrowanych przez gminę</i>				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2004-2011				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	
	Źródła finansowania	Budżet gminy, WFOŚiGW,				
3.	Przedsięwzięcie	<i>Ograniczenie emisji z instalacji przemysłowych przez wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków na ten cel</i>				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				

Hałas

Stan wyjściowy

Na terenie gminy Wieliczki uciążliwości hałasowe są niewielkie i mają charakter lokalny.

Cele średniookresowe i kierunki działań

W Programie ochrony środowiska gminy nie postawiono celów w tym zakresie ze względu na niewystępowanie tej uciążliwości na terenie gminy.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Stan wyjściowy

Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. Nr 60, poz.627 art. 123,124) oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Aktualizowany corocznie rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku z wyszczególnieniem przekroczeń dotyczących: terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności prowadzony jest przez wojewodę.

W Raporcie WIOŚ o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na rok 2001 nie znajdują się dane dotyczące pomiarów pól elektromagnetycznych. Na terenie gminy Wieliczki nie występują przedsięwzięcia, które zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko, np.: napowietrzne linie energetyczne o napięciu znamionowym wynoszącym powyżej lub równe 220 kV, czy instalacje do spalania paliw o mocy powyżej lub równej 300 MW. W związku z powyższym należy stwierdzić, że oddziaływanie pól elektromagnetycznych nie stanowi uciążliwości na terenie gminy Wieliczki.

Cele średniookresowe i kierunki działań

W Programie ochrony środowiska dla gminy Wieliczki postawiono za cel:

BIEŻĄCA KONTROLA ŹRÓDEŁ EMISJI PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO

Głównym działaniem z zakresu ochrony przed polami elektromagnetycznymi będzie prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia promieniowaniem, które to zadanie leży w kompetencji WIOŚ. Kolejnym ważnym zadaniem służącym do realizacji celu będzie wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem (II PEP). Zapisy te będą podstawą do wprowadzenia stref ograniczonego użytkowania wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych gdzie rejestruje się przekroczenie dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego. W przypadku nowych urządzeń należy poszukiwać niskokonfliktowych lokalizacji.

Awarie

Stan wyjściowy

Na terenie gminy Wieliczki problem nadzwyczajnych zagrożeń środowiska to zdarzenia związane z wypadkami w trakcie tranzytu niebezpiecznych substancji przez teren gminy, wypadkami zanieczyszczenia wód substancjami niebezpiecznymi, ale także potencjalnie emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania, w których występują niebezpieczne substancje.

Cel średniookresowy i kierunki działań

Cel:

Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii

Kierunki działania:

Szczególne obowiązki w tym zakresie spoczywają na Zespole Kryzysowym powołanym przez Starostę, który koordynuje działania służb gminnych, policji i straży pożarnej w wypadkach awarii, określając m.in.: procedury działania w trakcie wystąpienia niebezpieczeństwa. Najważniejszym ogniwem działania jest Powiatowa Straż Pożarna, która posiada specjalistyczny sprzęt do usuwania niebezpiecznych substancji. UG Wieliczki w miarę możliwości wspierać będzie Ochotniczą Straż Pożarną wspierającą PSP.

Przedsięwzięcia przewidywane do realizacji w latach 2004-2011

AWARIE						
1.	Przedsięwzięcie	Wsparcie modernizacji usprzętowania OSP				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		5	5	5	5	15
	Źródła finansowania	GFOŚiGW				

Program. Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii

Stale rosnący udział kosztów pozyskania energii, surowców ze źródeł pierwotnych i wody w kosztach produkcyjnych wpływa niekorzystnie na konkurencyjność gospodarki. Na poziomie zakładu przemysłowego uzyskanie efektów zmniejszania wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności jest uzależnione od wprowadzania najlepszej technologii (BAT) oraz skutecznego zarządzania środowiskowego (normy ISO serii 14000, EMAS, programy „Czystej produkcji”, itp.).

Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią

Stan wyjściowy

Obszar gminy Wieliczki leży w całości w zlewni rzeki Biebrzy, stanowiącej fragment dorzecza Wisły. Podstawowym elementem sieci hydrograficznej na terenie gminy jest rzeka Lega (Jerzgnia), płynąca w zachodniej części gminy.

Do największych dopływów Legi w granicach gminy należy rzeka Czarna, która przepływa przez jej południową część. Rzeka płynie w wąskiej dolinie miejscami rozszerzającej się na kilkadziesiąt metrów. Pozostałe drobne, zazwyczaj bezimienne ciek, mają charakter lokalny i odwadniają niewielkie obniżenia terenu, okresowo wypełnione wodą.

W granicach gminy Wieliczki nie występują większe zbiorniki wodne. Liczne są natomiast utrzymujące wodę, zagłębienia bezodpływowe. Znaczne powierzchnie zajmują także tereny podmokłe, towarzyszące dolinom rzecznych. Na obszarach tych występują rowy melioracyjne.

Do elementów infrastruktury wodnej mającej na celu uregulowanie i właściwe kształtowanie stosunków wodnych w gminie należą:

Zastawka w Nowym Młynie, umożliwiająca utrzymanie na jeziorze Olecko Małe stałego poziomu wody, zatrzymanie nadmiaru wód roztopowych i stworzenie rezerw na okres suszy letniej,

zastawki i jazy rzeczne umożliwiające prowadzenie nawodnień,

Istniejące obiekty hydrotechniczne mają znaczenie lokalne tzn. nie wpływają na kształtowanie stosunków wodnych w ujęciu zlewniowym. Brak jest sztucznych zbiorników retencyjnych.

Obszar gminy nie należy do obszarów zagrożonych powodzią. Jedynie lokalnie mogą wystąpić podtopienia bezpośrednio przylegających do wód powierzchniowych terenów rolnych i leśnych.

Cele średniookresowe i kierunki działań

Cel:

RACJONALIZACJA WYKORZYSTANIA ZASOBÓW WODNYCH W ZLEWNIACH, W TYM ZMNIEJSZENIE ZUŻYCIA WODY PODZIEMNEJ DO CELÓW PRZEMYSŁOWYCH

Kierunki działania:

BIEŻĄCA KONSERWACJA CIEKÓW POWIERZCHNIOWYCH

OCZYSZCZANIE JEZIOR I ZBIORNIKÓW WODNYCH

MINIMALIZACJA WYKORZYSTANIA WÓD PODZIEMNYCH Z UJĘĆ WŁASNYCH I WODY WODOCIĄGOWEJ DO CELÓW PRZEMYSŁOWYCH

MINIMALIZACJA STRAT WODY W SYSTEMACH WODOCIĄGOWYCH

Główny kierunek działań wynika z działań podejmowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Jest to opracowanie planów gospodarowania wodą w zlewniach (w naturalnych granicach hydrograficznych). Do końca 2003 roku dyrektorzy RZGW zobowiązani są do opracowania wykazów wód (zgodnie z ustawą Prawo wodne) a do końca 2004 roku sporządzić analizy: stanów zasobów wodnych w regionach wodnych oraz ekonomicznego gospodarowania wodami w regionach wodnych.

Polityka Ekologiczna Państwa w zakresie zmniejszenia wodochłonności produkcji wymaga aby w okresie 1990 – 2010 zmniejszyć wodochłonność produkcji o 50%. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle). W terminie do 2004 roku, wskaźniki zużycia wody zostaną wprowadzone do systemu statystyki publicznej i zostanie określony zakres i sposób wykorzystania tych wskaźników w regionalnych i lokalnych programach ochrony środowiska. Stąd stosowne limity zostaną wprowadzone do programu ochrony środowiska powiatu oleckiego podczas pierwszej weryfikacji niniejszego dokumentu (tj. pod koniec 2007 roku).

W sferze gospodarki komunalnej wskazane jest zintensyfikowanie działań przedsiębiorstw wodociągowych, ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody w systemach przesyłowych

W zakresie poprawy warunków retencyjnych obszaru konieczne jest odtworzenie systemów melioracyjnych, oczyszczenie zbiorników retencyjnych przy elektrowniach wodnych, oczyszczanie dolin rzecznych.

Część zadań w zakresie oczyszczania jezior i zbiorników wodnych została przedstawiono w rozdziale Ochrona przyrody i krajobrazu.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONA PRZED POWODZIĄ						
1.	Przedsięwzięcie	Remont jazów na rzece Lega				
	Jednostki realizujące	WZMiUW				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2004 – 2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		b.d.				
	Źródła finansowania	Budżet WZMiUW				
2.	Przedsięwzięcie	Melioracje 135,87 ha w gminie Wieliczki				
	Jednostki realizujące	WZMiUW				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2004 – 2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		b.d.				
	Źródła finansowania	Budżet WZMiUW				
3.	Przedsięwzięcie	Modernizacja wodociągów				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	ciągłe				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		20	20	30	30	90
	Źródła finansowania	Budżet gminy				

Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Średni wskaźnik produkcji energii ze źródeł odnawialnych w Unii Europejskiej wynosi 5,8% w ogólnej produkcji energii. Dla Polski wskaźnik ten wynosi 2,8%. W strukturze źródeł energii odnawialnej dominuje energia z biomasy, następnie energia wodna i pozostałe źródła. Dla województwa warmińsko-mazurskiego przyjęto w projekcie Programu ochrony Środowiska udział energii z odnawialnych zasobów energetycznych do co najmniej 7,5 % w 2010r. a 3,6 % w roku 2006. Jednocześnie w Programie dla województwa stwierdzono, że ze względu na charakter występowania OZE wskazane jest wykonanie przez poszczególne powiaty strategii pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

Stan wyjściowy

Źródła energii na terenie gminy to przede wszystkim źródła ciepła czyli lokalne kotłownie i indywidualne systemy zaopatrzenia w ciepło.

Obecnie na terenie powiatu łączna moc kotłów i elektrowni wynosi około 3 MW, z czego około 0,5 MW wytwarzane z oleju opałowego. Następne 0,01 MW jest wytwarzane przez dwie małe elektrownie wodne położone na terenie gminy.

. Cele średniookresowe i kierunki działań

Cel:

Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do poziomu:

W 2007 r. – 3%

W 2011 r. – 5%

Kierunki działania:

Na terenie gminy występują dobre warunki do rozwoju:

- energii wody
- energii z biomasy,
- energii z biogazów.

Podstawą do dalszych prac nad zwiększeniem stopnia wykorzystania tych źródeł energii będzie postulowany do opracowania w Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska Powiatowy Program Wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii.

Działanie jakie może gmina w zakresie zwiększenia wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych to modernizacja kotłowni w budynkach przez nich administrowanych. W budynkach gminy znajdują się kotły o łącznej mocy: około 1 MW z czego około 0,5 MW korzystają z oleju opałowego.

W okresie 2004-2011 część kotły te stopniowo będą modernizowane w kierunku spalania biomasy.

Potencjał rozwoju wykorzystania energii z biogazów, mogą wykorzystać także hodowcy z terenu powiatu. Jednakże koszty budowy takich instalacji obecnie ograniczają ich zastosowanie.

Program. Edukacja ekologiczna

Cel:

Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa - właściwa edukacja ekologiczna

Kierunki działania:

- **EDUKACJA EKOLOGICZNA DOROSŁEJ CZĘŚCI SPOŁECZEŃSTWA POPRZECZ ARTYKUŁY W PRASIE LOKALNEJ, FESTYNY, SEZONOWE AKCJE SPRZĄTANIA ŚWIATA GŁÓWNIEM W ZAKRESIE OGRANICZANIA ILOŚCI ODPADÓW I ICH ZAGOSPODAROWANIA ORAZ W ZAKRESIE SZKODLIWOŚCI SPALANIA ODPADÓW W NIEPRZYSTOSOWANYCH INSTALACJACH**
- **WSPÓŁORGANIZOWANIE OŚRODKA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ W POWIECIE**
- **TWORZENIE KLUBÓW MŁODYCH PRZYRODNIKÓW PRZY OŚRODKACH KULTURY**

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska postuluje opracowanie przez poszczególne powiaty i gminy województwa Programów Edukacji Ekologicznej. Szacunkowy koszt opracowania programu dla gminy wynosi do 20 tys. zł.

Świadomość ekologiczna społeczeństwa jest czynnikiem, którego wpływu na ochronę środowiska nie sposób przecenić. Świadomość ta kształtuje proekologiczne zachowania konsumenckie oraz ograniczenia zużycia mediów w gospodarstwach domowych oraz zakładach pracy, a także stanowi o wrażliwości na piękno przyrody i zrozumieniu kluczowego dla przetrwania ludzi związku pomiędzy przyrodą a człowiekiem.

Zgodnie z Narodową Strategią Edukacji Ekologicznej podstawowymi celami w edukacji ekologicznej są:

upowszechnianie idei rozwoju zrównoważonego we wszystkich sferach życia oraz objęcie ciągłą edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców kraju,

wdrożenie edukacji ekologicznej w formie interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach nauczania formalnego oraz w nauczaniu nieformalnym.

Gmina, w podległych przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach rozszerzać będzie edukację ekologiczną. W tym celu konieczna jest ścisła współpraca pomiędzy władzami samorządowymi i szkołami, a ośrodkami metodycznymi przygotowującymi nauczycieli do wprowadzania w nauczaniu nowych treści i metod. Działania będą prowadzone już na etapie nauczania przedszkolnego, w ramach zabaw kształcących zachowania proekologiczne w życiu codziennym, takie jak zbieranie makulatury, oszczędzanie mediów (np. wody i elektryczności), które dzieci mogą nie tylko stosować w przedszkolu, ale także namawiać rodziców do stosowania ich w domu. Ponadto w przedszkolach organizowane będą w szerszym niż dotychczas zakresie zajęcia kształtujące wśród dzieci ciekawość i szacunek dla przyrody, takie jak wycieczki na łono natury, hodowla małych zwierząt domowych, uprawa kwiatów. W szkołach podstawowych i gimnazjach edukacja ekologiczna będzie prowadzona nie tylko w formie oddzielnego przedmiotu, ale treści środowiskowe będą stanowić część zajęć innych przedmiotów, pozornie nie związanych z nauką o przyrodzie i środowisku. Tutaj pomocą nauczycielom mogą służyć ośrodki metodyczne, a także inne publikowane materiały, jak również organizacje pozarządowe.

W Polsce funkcjonują krajowe i międzynarodowe programy edukacji ekologicznej. Uczestnictwo szkół z powiatu oleckiego w tych programach da uczniom możliwość poszerzenia wiadomości i umiejętności praktycznych, a także nawiązania kontaktów z

rówieśnikami z innych regionów i krajów oraz włączenia się w międzynarodową sieć ludzi dbających o Ziemię.

Na poziomie lokalnym zrealizowana może być idea tworzenie i utrzymywanie szkolnych ostoj przyrody, w formie opieki nad skwerami i parkami czy tworzenia przyszkolnych ogródków kwiatowych i zielnych. Dodatkowym efektem tych działań będzie włączenie młodzieży w wysiłki mające na celu poprawę jakości środowiska i warunków życia mieszkańców gminy, a także zaszczepienie odpowiedzialności za stan najbliższego otoczenia. Mowa tu przede wszystkim o takich działaniach jak organizowanie ścieżek dydaktycznych, wprowadzenie programu Młodego Strażnika Przyrody, znakowanie i utrzymywanie w czystości szlaków turystycznych, a także udział w cyklicznych akcjach regionalnych, krajowych i międzynarodowych, takich jak Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, Dzień Ochrony Środowiska .

Władze samorządowe zdają sobie sprawę, że edukacja ekologiczna wśród dzieci i młodzieży jakkolwiek niezwykle ważna nie jest wystarczającym narzędziem do powszechnego wprowadzania zachowań proekologicznych. Konieczne są również działania ukierunkowane na zwiększenie świadomości wśród osób dorosłych. Najlepszym i najszybszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej dorosłych jest zaangażowanie możliwie dużej liczby mieszkańców w procesy podejmowania decyzji przez władze samorządowe. Wymaga to ustanowienia w urzędach administracji publicznej procedur szerokiego informowania społeczeństwa o działaniach urzędów w sferze rozwoju i ochrony środowiska oraz wprowadzenia metod aktywnego udziału społecznego w procesach podejmowania decyzji mających wpływ na stan środowiska.

Przepisy dotyczące dostępu do informacji oraz udziału społecznego są nowością w polskim prawodawstwie, a społeczności lokalne nie zawsze mają świadomość o przysługujących im prawach i obowiązkach, konieczne jest zatem propagowanie tej wiedzy przez powiat i gminy, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, mediami, a także organizacjami wyznaniowymi. Celem tego działania jest osiągnięcie świadomego i aktywnego włączenia mieszkańców w życie społeczności lokalnej.

Innymi metodami zwiększania świadomości ekologicznej osób dorosłych jest organizowanie zabaw, kiermaszów, festynów propagujących zachowania proekologiczne oraz dystrybucja materiałów informacyjnych w formie ulotek, broszur, informacji na stronach internetowych, a także przygotowywanie odpowiednich materiałów prasowych i innych informacji medialnych.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska postuluje utworzenie na terenie każdego powiatu województwa warmińsko-mazurskiego ośrodka edukacji ekologicznej oraz zielonej szkoły.

Stworzenie ośrodka edukacji ekologicznej nie jest zadaniem prostym. Istnieje kilka możliwości jego utworzenia:

stworzenie nowego ośrodka na mocy porozumienia instytucji takich jak: powiat, gminy i inne organizacje;

stworzenie centrum na terenie powiatu oleckiego jako oddział istniejącego centrum edukacji ekologicznej np.: w Ełku.

Podstawowym warunkiem stworzenia centrum jest znalezienie osób, które gotowe są takie centrum poprowadzić, a następnie znalezienie budynku lub pomieszczeń dla przyszłego centrum i ich odpowiednie wyposażenie. Dobrym kierunkiem działania wydaje się tutaj rozpoznanie wśród kadry nauczycielskiej prowadzącej obecnie zajęcia pozaszkolne o

tematyce ekologicznej. W tym przypadku jednak należy liczyć się z koniecznością wsparcia takiej osoby w sprawach formalno-prawnych i organizacyjnych.

Postuluje się wykorzystanie substancji architektonicznej po likwidowanych szkołach w rejonie Puszczy Boreckiej. Ośrodek edukacji ekologicznej powinien być położony blisko jednej z głównych dróg i ciekawym przyrodniczo terenie, najlepiej w sąsiedztwie szlaku turystycznego.

Najistotniejsze dla stworzenia trwałej instytucji w edukacji ekologicznej jest jej finansowe wsparcie w pierwszym okresie działalności.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

EDUKACJA EKOLOGICZNA						
1.	Przedsięwzięcie	Opracowanie Gminnego programu edukacji ekologicznej				
	Jednostki realizujące	UG Wieliczki				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2004				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		5	5			
	Źródła finansowania	GFOŚiGW				
2.	Przedsięwzięcie	Współtworzenie ośrodka edukacji ekologicznej na terenie powiatu				
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe, UG Wieliczki i pozostałe gminy				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2004-2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
			7	7	7	28
	Źródła finansowania	PFOŚiGW, GFOŚiGW, fundusze pomocowe, NFOŚiGW, WFOŚiGW				

OCENA REALIZACJI PROGRAMU

Instrumenty zarządzania środowiskiem

Realizacja zrównoważonego rozwoju dokonywana jest według zasad, które omówiono w rozdz. 1 niniejszego dokumentu. Instrumentarium służące realizacji tych zasad wynika z ustawy Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o odpadach, prawo wodne, o ochronie przyrody, o Inspekcji Ochrony Środowiska, prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane.

Instrumenty zarządzania środowiskiem można podzielić na cztery grupy. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

Do tej pory największe znaczenie miały instrumenty prawne i finansowe. W niniejszym programie nadano priorytet instrumentom społecznym i strukturalnym.

Instrumenty prawne

Prawo Ochrony Środowiska wprowadza w art. 4 następujące rodzaje korzystania ze środowiska:

1. Powszechnie korzystanie ze środowiska, które przysługuje z mocy ustawy każdemu i obejmuje korzystanie ze środowiska, bez użycia instalacji, w celu zaspokojenia potrzeb osobistych oraz gospodarstwa domowego, w tym wypoczynku oraz uprawiania sportu,
2. *Szczególne* korzystanie ze środowiska wykraczające poza ramy korzystania powszechnego, które, w drodze ustawy, obwarowane jest obowiązkiem uzyskania pozwolenia, ustalającego w szczególności zakres i warunki tego korzystania, wydanego przez właściwy organ ochrony środowiska.
3. Zwykłe korzystanie ze środowiska, które wykracza poza ramy korzystania powszechnego, co do którego ustawa nie wprowadza obowiązku uzyskania pozwolenia, oraz zwykłe korzystanie z wody w rozumieniu przepisów ustawy - Prawo wodne.

W zakresie szczególnego korzystania z środowiska istniejące instrumenty prawne to:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Z dniem 1 stycznia 1999 roku kompetencje do wydawania pozwoleń w zakresie ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami i uciążliwościami podzielono pomiędzy Wojewodę i Starostę, przyjmując za podstawowe kryterium skalę uciążliwości danego podmiotu. Wojewoda zachował dotychczasowe kompetencje w odniesieniu do podmiotów należących do tzw. *szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia człowieka*. Kompetencje do wydawania pozwoleń, dotyczących zakładów zaliczonych do inwestycji *mogących pogorszyć stan środowiska posiada Starosta*.

Należy podkreślić, że wprowadzenie wymogów Dyrektywy IPPC (ang. Integrated Pollution Prevention and Control) do polskiego systemu prawnego ochrony środowiska wpłynie na funkcjonowanie znacznej części przedsiębiorstw. Wdrożenie wymagań tej Dyrektywy spowoduje konieczność stosowania zintegrowanego podejścia do zapobiegania i ograniczania emisji z prowadzonych procesów technologicznych oraz zasady ochrony środowiska jako całości. Oznacza to odejście od stosowanej dotychczas praktyki wydawania pozwoleń i

decyzji administracyjnych, odnoszących się do poszczególnych mediów (pobór wody, gospodarka odpadami), komponentów środowiska (emisje do powietrza, odprowadzanie ścieków) czy uciążliwości (hałas, pola elektromagnetyczne) na rzecz wydawania pozwoleń zintegrowanych. Zawarte w pozwoleniach ograniczenia emisji będą uwzględniały wymagania BAT.

Zakres kompetencji wójta nie jest tak szeroki jak starosty. Generalną zasadą jest, że wójt (burmistrz lub prezydent miasta) jest organem właściwym w sprawach związanych ze zwykłym korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne. I tak:

w zakresie ustawy prawo ochrony środowiska wójt:

nakazuje, w drodze decyzji osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującą urządzenie, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko (art. 363)

może nakazać, w drodze decyzji osobie fizycznej prowadzącej instalację lub użytkującą urządzenie w ramach zwykłego korzystania ze środowiska prowadzenie w określonym czasie pomiarów, jeżeli z przeprowadzonej kontroli wynika, że nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych (art. 150)

jest organem właściwym do przyjęcia zgłoszenia instalacji mogącej negatywnie oddziaływać na środowisko, z której emisja nie wymaga zezwolenia, prowadzącej przez osobę fizyczną w ramach zwykłego korzystania ze środowiska (art. 152)

może ustalić, w drodze decyzji wymagania w zakresie ochrony środowiska dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga zezwolenia – jeśli jest to uzasadnione koniecznością ochrony środowiska (art. 154)

przyjmuje, od wskazanych podmiotów, i przekazuje wojewodzie informacje o wykorzystywanych substancjach stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (art. 162 ust 5 i 6)

przyjmuje informację o wystąpieniu poważnej awarii (art.245 ust 1)

przyjmuje od podmiotu korzystającego ze środowiska wykaz, na podstawie którego ustalono opłaty za składowanie odpadów (art. 286 ust 2)

Powyższe obejmuje m.in. instalacje niewymagające pozwoleń, a których eksploatacja wymaga zgłoszenia

A z uwagi na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza:

energetyczne:

opalone węglem kamiennym o łącznej nominalnej mocy od 0,5 MWt do 5 MWt,

opalone koksem, drewnem, słomą, olejem napędowym i opałowym o łącznej nominalnej mocy od 1 MWt do 10 MWt,

opalone paliwem gazowym o łącznej nominalnej mocy od 1 MWt do 15 MWt

inne niż energetyczne o łącznej nominalnej mocy od 0,5 MWt do 1 MWt, opalone węglem kamiennym, koksem, drewnem, słomą, olejem napędowym i opałowym, paliwem gazowym do przetwarzania paliw płynnych

stosowane do suszenia zboża, o wydajności większej niż 30 Mg na godzinę

w lakierniach zużywających na dobę mniej niż 3 kg lakierów wodnych i lakierów o wysokiej zawartości cząstek stałych

w przechowalniach owoców i warzyw, przystosowanych do jednoczesnego przechowywania owoców lub warzyw w ilości większej niż 50 Mg

stosowane w fermach hodowlanych, zaliczane do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko może być wymagane

do suszenia, brykietowania i mielenia węgla o mocy przerobowej mniejszej niż 30 Mg surowca na godzinę

stosowane w młynach spożywczych

do produkcji wapna palonego o wydajności mniejszej niż 10 Mg na dobę

B z uwagi na wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi:

oczyszczalnie ścieków o przepustowości do 5 m³ na dobę, wykorzystywane na potrzeby gospodarstw domowych lub rolnych w ramach zwykłego korzystania z wód; oraz studnie o głębokości do 30 m i wydajności nie więcej niż 5 m³ na dobę.

w zakresie ustawy o odpadach wójt:

wydać opinie dotyczące zatwierdzenia programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi (art. 19 ust 5)

przyjmuje kopie informacji o ilości i rodzajach wytworzonych odpadów (art.24 ust 9)

nakazuje, w drodze decyzji posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nie przeznaczonych do ich składowania lub magazynowania wskazując sposób wykonania tej decyzji (art. 34)

może, przed wydaniem decyzji ustalającej warunki zabudowy i zagospodarowaniu terenu dla budowy składowiska odpadów zażądać ekspertyzy co do możliwości odzysku lub unieszkodliwiania odpadów (art. 51)

wydać opinie dotyczące zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów (art. 26 ust 6 i art. 28 ust 2)

w zakresie ustawy o ochronie przyrody wójt:

wydać zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów (art.47e)

ustala wysokość opłaty za usunięcie drzewa lub krzewów (art.47f)

wymierza karę pieniężną za zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów, powodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności oraz za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia, a także za zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów zieleni, zadrzewień, drzew lub krzewów (art. 47k)

na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wójt sprawuje nadzór nad wykonywaniem przez właścicieli nieruchomości obowiązków w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości (art. 5 ust. 6.) oraz wydaje zezwolenie na świadczenie usług w zakresie określonym ustawą (art. 7)

w zakresie ustawy prawo geologiczne i górnicze wójt:

uzgadnia udzielenie koncesji na działalność określoną w art. 15 ust 1-4 (art. 16 ust 5)

opiniuje wydanie decyzji w sprawie zatwierdzenia projektu prac geologicznych (art. 33 ust 2)

opiniuje wydanie decyzji w sprawie zatwierdzenia planu ruchu zakładu górniczego (art. 64 ust 5)

w zakresie prawa wodnego wójt:

nakazuje właścicielowi gruntu przywrócić stan poprzedniego lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom, jeżeli spowodował zmiany stanu wody na gruncie, szkodliwie wpływające na grunty sąsiednie (art. 29 ust 2)

zatwierdza ugodę zawartą przez właścicieli gruntów ustalającą zmiany stanu wody na gruntach, jeżeli zmiany te nie wpływają szkodliwie na inne nieruchomości lub gospodarkę wodną (art. 30 ust 2)

Do najważniejszych aktów generalnych w dziedzinie ochrony środowiska stanowionych przez radę gminy należy zaliczyć:

uchwałę w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 6-9 u.z.p.)

program ochrony środowiska na terenie gminy (art. 18 pr.o.ś)

plan zagospodarowania odpadami na terenie gminy (art. 14 u.odp.)

uchwałę o nałożeniu obowiązku udzielania informacji o wytworzonych odpadach oraz sposobach gospodarowania odpadami – w odniesieniu do odpadów innych niż niebezpieczne – w ilości do 5 ton rocznie (art. 17 ust. 3 u.odp.)

regulamin zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków (art.19 u. zaop.)

uchwałę w sprawie wprowadzania niektórych form ochrony przyrody (art. 34 u.o.p.)

uchwałę w sprawie uznania określonego obszaru pokrytego drzewostanem o charakterze parkowym za park gminny (art. 34a u.o.p.)

uchwałę określającą szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy (art. 4 u.c.p.)

uchwałę w sprawie wyznaczenia miejsc wydobywania kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów w granicach powszechnego korzystania z wody (art. 34 ust.4 pr.wod.).

Z wyżej wymienionych dokumentów na szczególną uwagę zasługuje prawo lokalne określające kierunki i intensywność korzystania ze środowiska określone poprzez ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Miejscowy plan jest podstawowym dokumentem określającym, zgodnie z uwarunkowaniami przyrodniczymi, użytkowanie terenu, co ma zapewnić zrównoważone korzystanie ze środowiska i zachowanie jego walorów i zasobów.

Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy, w tym fundusze przedakcesyjne oraz Fundusze strukturalne i Fundusz Spójności;
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne wspomagają realizację programu ochrony środowiska. Zagadnienie to wiąże się z realizacją zasady współdziałania, której służą uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne.

Instrumenty społeczne są to narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów a narzędziami są przede wszystkim

działania edukacyjne, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem, gdzie podstawą jest komunikacja społeczna: systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne).

Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. Działalność ta prowadzona jest od wielu lat, lecz ciągle wymaga dalszego poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych i społecznych.

Czynnikami decydującymi o sukcesie realizowanej edukacji ekologicznej są rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem. Komunikacja społeczna coraz częściej nabiera form zinstytucjonalizowanych. Z jednej strony jest to tworzenie biur komunikacji społecznej w urzędach, z drugiej strony - podpisywanie formalnych deklaracji współpracy z organizacjami społecznymi i wspieranie ich działań poprzez np. wprowadzanie przedstawicieli organizacji do różnego rodzaju ciał opiniotawczo-doradczych, organizowanie regularnych spotkań z organizacjami, itp.

Im szerszy jest zakres programu i związanych z nim działań, tym więcej jest grup i osób, które mogą wpłynąć na proces opracowywania i wdrażania tego programu: od sposobu i jakości komunikowania się z nimi zależą wspólnie wypracowane cele i ich realizacja.

W nowym podziale kompetencji ustawodawca nakłada na instytucje rządowe i samorządowe obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Obowiązek ten dotyczy w pierwszej kolejności wymiany informacji między przedstawicielami różnych szczebli samorządu i rządowych organizacji ochrony środowiska. Mniej jasno wygląda wymiana informacji ze społeczeństwem. Konstytucja RP zapewnia wprowadzić każdemu obywatelowi pełny dostęp do informacji, ale brak wystarczających narzędzi egzekwowania utrudnia korzystanie z tego prawa.

Ustawa - Prawo ochrony środowiska, nie przewiduje żadnych ograniczeń w korzystaniu z prawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a dostęp do informacji nie jest uzależniony od uczestnictwa w żadnym konkretnym postępowaniu i posiadania jakiegokolwiek interesu w sprawie.

Szeroko pojęta komunikacja może służyć:

- wymianie informacji roboczej z innymi osobami pracującymi nad tym samym tematem,

- wspieraniu procesu, np. przekazywaniu określonych informacji politykom, sponsorom czy decydom,

- wciąganiu stron do współpracy, np. budowaniu zainteresowania dzięki rzetelnej i ciekawie podanej informacji, wymiana zdań z osobami o postawie (początkowo) krytycznej, wyjaśnianie stanowisk,

- zapobieganiu zakłóceniom procesu (np. blokowaniu realizacji) poprzez wciągnięcie wszystkich zainteresowanych stron "otwartego planowania" w proces opracowywania programu

- promocji programu (m.in. promocja sukcesu)

Wciągnięcie potencjalnych oponentów w szukanie rozwiązań we wczesnym stadium procesu planowania znacznie zmniejsza ryzyko odwołań i protestów w fazie realizacji, gdy każdy

dzień zwłoki jest znacznie droższy, a odwołania na drodze sądowej powodują zwłokę trudną do oszacowania. Profesjonalna wymiana informacji to okazja do zaprezentowania pozytywnej postawy grupy zarządzającej procesem, a otwartość w komunikacji wskazuje na mocną pozycję tego, kto ją prowadzi. Wymiana informacji działa jak system "wczesnego ostrzegania" i zmniejsza ryzyko wystąpienia nieoczekiwanych zakłóceń, o których nie dowiemy się na czas, gdy poszczególne strony będą milczeć. Intensywna wymiana informacji, wciąganie do dyskusji sprzymierzeńców i oponentów, organizowanie akcji informacyjnych, itp. opóźnia wprowadzenie działania w początkach procesu, ale w ostatecznym rozrachunku chroni przed opóźnieniami i nieoczekiwanymi problemami w fazie realizacji projektu

Władze gminy zdają sobie sprawę z faktu, że dobra komunikacja z różnymi partnerami włączonymi w zagadnienie ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego (grupami zadaniowymi) jest podstawą dobrej ich współpracy, prowadzącej do większego zaangażowania w realizację programu ochrony środowiska.

Współdziałanie jest niezbędnym instrumentem w przypadku konieczności uczestniczenia kilku podmiotów w finansowaniu przedsięwzięcia objętego programem ochrony środowiska. Jest to jednocześnie najlepszy przykład partnerstwa, także publiczno-prywatnego w celu np. wykonania tzw. montażu finansowego. Uczestnictwo prywatnych właścicieli działek (np. w przypadku budowy systemu kanalizacji) wymaga zastosowania rozwiązań prawnych umożliwiających uczestnictwo grupy prywatnych podmiotów fizycznych jako partnera dla innych podmiotów prawnych. Takie rozwiązania w postaci np. utworzenia komitetu budowy, mogą także umożliwić formalne przekazywanie dofinansowania grupie prywatnych właścicieli ze strony podmiotu dysponującego środkami na realizację przedsięwzięcia np. w rodzaju przydomowych oczyszczalni ścieków.

Podobne rozwiązanie może być przyjęte w przypadku wspomagania przedsięwzięć związanych ze zmianą nośnika energii w systemach ogrzewania w domach mieszkalnych. Powiat i gmina mogą wspierać mieszkańców, którzy podejmują działania w zakresie modernizacji systemów ogrzewania (przechodzenie na gaz lub olej) uczestnicząc jako gwarantujący kredyt lub wspomagający inwestora w spłaceniu kredytu. Przyjęcie rozwiązania w tym zakresie powinno być dokonane w uzgodnieniu z bankiem.

Współdziałanie z Starostwem Powiatu Oleckiego, przede wszystkim w ramach gospodarki odpadami czy gospodarki wodno-ściekowej będzie polegało na uzgodnieniach dotyczących finansowania i organizacji działań w tym zakresie. Szczególnie istotne będzie działanie w porozumieniu w przypadku współfinansowania przedsięwzięć oraz korzystania z funduszy strukturalnych. Stosowne porozumienia (być może o charakterze stowarzyszenia) należy poczynić wcześniej z uwagi na wymagania proceduralne w przypadku aplikacji o fundusze w UE.

Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne rozumiane są jako narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Strategie i programy wdrożeniowe

Strategia rozwoju gminy jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska w skali gminy. Dokument ten jest bazą dla programów sektorowych (np. dot. rozwoju przemysłu, turystyki, ochrony zdrowia, itd.), a także daje ogólne wytyczne co do kierunków działań w zakresie ochrony środowiska

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy, którego zapisy przekładane są na prawo miejscowe w trakcie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dokument ten określa „przestrzenny i środowiskowy ślad” rozwoju społeczno-gospodarczego gminy,

Program ochrony środowiska jest zarówno planem polityki ochrony środowiska do 2011 roku, jak i programem wdrożeniowym na najbliższe 4 lata (2004 - 2007).

Plan gospodarki odpadami jest planem strategicznym i wdrożeniowym. Podaje on zarówno projektowany system gospodarowania odpadami, ale także rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć oraz harmonogram uruchamiania środków finansowych i ich źródeł.

Podobną rolę będą pełniły:

program ochrony powietrza mający na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, których poziom przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji (POŚ - art. 89. Ust. 1 pkt.1i art.91)

program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny (POŚ - art. 119).

Systemy zarządzania środowiskowego

Koncepcja zrównoważonego rozwoju stwarza podstawę do zmiany nastawienia przedsiębiorców do ochrony środowiska, polegające na samodzielnym definiowaniu problemów i szukaniu (z wyprzedzeniem) środków zaradczych. Stąd powstała koncepcja **zarządzania środowiskowego**.

Upowszechnianie informacji o środowisku

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska organy administracji są obowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie, znajdujące się w ich posiadaniu (art. 19 POŚ). Zakres informacji i zasady ich udostępniania określa POŚ Dział IV Informacje o środowisku.

Urząd Gminy będzie maksymalnie wykorzystywał nowoczesne środki komunikowania się. W pierwszej kolejności rozszerzony zostanie zakres informacji dostępny na stronach internetowych Gminy o dane dot. oceny stanu środowiska w gminie i informacje nt. realizacji niniejszego programu. Wstępem będzie umieszczenie Programu na stronie internetowej, po jego przyjęciu Uchwałą Rady Gminy.

Zostaną podjęte działania zmierzające do udostępniania społeczeństwu danych poprzez elektroniczne bazy łatwo osiągalne poprzez publiczne sieci telekomunikacyjne.

Istotną rolę będą pełniły pozarządowe organizacje ekologiczne prowadzące działalność informacyjną lub konsultacyjną dla społeczeństwa. Intensyfikowane będą działania wynikające z „Narodowej strategii edukacji ekologicznej” oraz jej programu wykonawczego.

Organizacja zarządzania środowiskiem

Zarządzanie programem ochrony środowiska w okresie początkowym będzie wymagało wyodrębnienia struktury zarządzania tym programem od struktury zarządzania środowiskiem. Jednakże docelowo program ten powinien utożsamiać się z systemem zarządzania środowiskiem w powiecie. Jest to jeden z najważniejszych celów postawionych przed zarządzającymi programem. Program powinien wypracować instrumentarium, które umożliwi osiągnięcie unifikacji zarządzania programem z zarządzaniem środowiskiem.

Dotychczasowy rozwój teorii i praktyki zarządzania ekologicznego wskazuje, że system zarządzania realizujący cele ekologiczne powinien opierać działania na następujących zasadach:

- zanieczyszczający płaci, użytkownik płaci,
- przezorności,
- współodpowiedzialności,
- pomocniczości.

Są to zasady powszechnie już akceptowane i stosowane w wielu krajach. Jednocześnie z istoty koncepcji zrównoważonego rozwoju wynikają tzw. złote reguły zarządzania ekologicznego:

- nieodnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane w takim zakresie, w jakim istnieje możliwość ich substytucyjnego kompensowania zasobami odnawialnymi,
- odnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane tylko w zakresie nie przekraczającym stopnia ich odnawialności,
- chłonność środowiska nie powinna być w żadnym zakresie przekroczona,
- bioróżnorodność środowiska nie powinna maleć.

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach: szczebel powiatu i gmin, a także szczebel jednostek organizacyjnych, ogólny, onia podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto administracja publiczna województwa również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w powiecie.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymywanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,

Po reformie administracyjnej obowiązki i kompetencje w zakresie ochrony środowiska zostały podzielone między poszczególne szczeble administracji w celu poprawy efektywności działań na rzecz ochrony środowiska. Nastąpiło ograniczenie kompetencji szczebla centralnego w działaniach typowo wykonawczych na rzecz działalności o charakterze strategicznym, takiej jak tworzenie prawa i planowanie.

Podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska jest wojewoda i starosta. Istotnym novum w nowym podziale kompetencji jest nałożenie na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych ochrony środowiska obowiązku wzajemnego

informowania się i uzgadniania. Na uwagę zasługuje w tym kontekście wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działania Inspekcji Ochrony Środowiska, a także przyznanie odpowiednich uprawnień kontrolnych organom samorządowym.

Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

W kontekście planowania przestrzennego, z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Oznacza to w uproszczeniu, że wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Podstawową zasadą realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim. Szansę na skuteczne wdrożenie Programu daje dobra organizacja zarządzania nim.

Uczestnicy realizacji Programu

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem.

Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące

Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu.

Społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na **Wójtce**, który co 2 lata składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Wójt współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji.

Ponadto Wójt współdziała z samorządami gminnych sąsiednich i Starostwem Powiatowym, a także z instytucjami administracji specjalnej w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (IS, WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

Optymalizacja zarządzania procesem wdrażania Programu związana jest z utworzeniem komórki wykonawczej Programu - **Zespołu Realizacji Programu**, w którym wiodącą rolę będą pełnili wyznaczeni pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska. W skład Zespołu powinni wejść także pracownicy innych wydziałów Urzędu Gminy np.: oświaty, inwestycji. Zadaniami tego Zespołu powinny być przede wszystkim:

koordynacja działań i współdziałania uczestników Programu,

monitoring realizacji zadań Programu,

sprawozdawczość przed Wójtem i Radą Gminy,

udrażnianie kanałów przepływu informacji niezbędnych w koordynacji działań w Programie.

W ramach Zespołu Realizacji Programu należy wyznaczyć osobę, która będzie pełniła rolę Kierownika Wdrażania Programu. Kierownik (pracownik Wydziału Ochrony Środowiska) będąc odpowiedzialnym za pracę Zespołu, będzie ściśle współpracował z Wójtem.

Monitoring wdrażania Programu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- Określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań
- Określenia stopnia realizacji przyjętych celów
- Oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- Analizy przyczyn tych rozbieżności.

Wójt (poprzez Zespół Realizacji Programu) będzie ocenił co dwa lata stopień wdrożenia Programu. Ocena ta będzie podstawą przygotowania raportu z wykonania Programu.

W początkowym okresie wdrażania Programu również co dwa lata będzie weryfikowana lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w najbliższych czterech latach. Oznacza to, że pod koniec 2005 roku powinna być przygotowana nowa lista obejmująca lata 2006 – 2007.

W cyklu czteroletnim będzie oceniany stopień realizacji celów średniookresowych (w niniejszym dokumencie obejmujących okres do 2011 r.) Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

- Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata)
- Opracowanie listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w kolejnych czterech latach (co dwa lata)
- Aktualizacja celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata)

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest dobry system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. Poniżej zaproponowano istotne wskaźniki, przyjmując że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Wskaźnik	Opis wskaźnika	Wskaźnik 2003	Wskaźnik 2011	Źródło informacji
Udział powierzchni chronionych w ogólnej powierzchni gminy	Stosunek pow. w ha objętych różnymi formami ochrony z ustawy o ochronie przyrody do całkowitej powierzchni gminy	28%	b.z.	Wojewódzki Konserwator Przyrody, Urząd Gminy
Liczba użytków ekologicznych	Liczba obiektów	0	b.z.	j.w.
Liczba obszarów chronionego krajobrazu	j.w.	1	1	j.w.
Liczba stanowisk dokumentacyjnych	j.w.	0	b.z.	j.w.

Rozdział VII Program. Ocena realizacji

Liczba zespołów przyrodniczo-krajobrazowych	j.w.	0	b.z.	j.w.
Liczba pomników przyrody	j.w.	3	b.z.	j.w.
Stopień zwodociągowania	Stosunek liczby mieszkańców podłączonych do wodociągów do całej liczby mieszkańców	90%	98%	Urzędy Gmin
Stopień skanalizowania	Stosunek liczby mieszkańców podłączonych do kanalizacji do całej liczby mieszkańców	16%	60%	Urzędy Gmin
Długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej (rozdzielczych)	0,005	0,4	WUS
Wskaźnik lesistości	Stosunek powierzchni zalesionych i zadrzewionych do całkowitej powierzchni gminy	21,9%	23%	Starostwo, Nadleśnictwa
Wskaźnik energii ze źródeł odnawialnych	Stosunek mocy instalacji korzystających ze źródeł odnawialnych do całkowitej mocy instalacji na terenie powiatu (komunalnych, elektrowni, dużych instalacji)	0,3%	5%	Starostwo, Urząd Marszałkowski
Wskaźnik odzysku	Ilość odpadów poddanych zbiórce selektywnej i przetworzonych	0%	100%	Urzędy gmin

ASPEKTY FINANSOWE WDRAŻANIA PROGRAMU

Wprowadzenie

W niniejszym rozdziale omówiono potencjalne źródła finansowania i ich szacunkowy udział w kosztach realizacji przedsięwzięć zdefiniowanych w "Programie...". Koszty wdrażania "Programu ..." zostały określone dla okresu 2004 - 2011 .

Koszty wdrożenia przedsięwzięć zdefiniowanych w "Programie ochrony środowiska" dla okresu 2004 - 2007, podane są w cenach z 2003 roku.

Ramy finansowe wdrażania "Programu ochrony środowiska"

Niezbędnym elementem "Programu ochrony środowiska" jest wskazanie ram finansowych wdrażania "Programu ..." poprzez szacunek wielkości środków, które mogą być zaangażowane w realizację przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Są to środki własne gminy, środki podmiotów gospodarczych, środki budżetu Państwa i budżetu województwa warmińsko-mazurskiego, a także środki pochodzące z funduszy celowych i środki pomocowe.

Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu

Specyfiką systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce jest to, że większą część wydatków ponoszą samorządy terytorialne, fundusze ekologiczne i przedsiębiorstwa, natomiast udział środków budżetu państwa jest mały.

W poprzednich latach przeciętny udział funduszy ochrony środowiska oraz dopłat do kredytów uruchamianych przez Bank Ochrony Środowiska wynosił około 30% wartości inwestycji. W najbliższych latach rola funduszy ekologicznych (przede wszystkim Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) powinna polegać na koncentrowaniu środków na wspieranie inwestycji priorytetowych z punktu widzenia integracji z UE. Jednocześnie oczekuje się spadku udziału funduszy ochrony środowiska, ze względu na ogólną poprawę stanu środowiska, a co za tym idzie zmniejszenie wpływów z tytułu opłat i kar ekologicznych. Natomiast oczekuje się większego niż dotychczas zaangażowania środków pomocowych, w tym z funduszy przedakcesyjnych oraz po uzyskaniu członkostwa w UE - funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (2004 - 2006) .

Inwestycje przewidywane do realizacji w przemyśle będą finansowane ze środków własnych i kredytów komercyjnych oraz uzupełniać z funduszy ochrony środowiska, pod warunkiem uznania danego zadania za priorytetowe w skali województwa.

Oszacowanie wielkości środków możliwych do zaangażowania

W oparciu o ceny z 2003 r. określono znane koszty realizacji Programu:

	2004	2005	2006	2007	Źródła finansowania
Ochrona przyrody		20	20		GFOŚ i PFOŚ, WFOŚ, Ekofundusz
Jakość wód - wodociągi	150	100			Budżety gmin, WFOŚ, fundusze pomocowe
Jakość wód - kanalizacja	30	1500	1500	1000	Budżety gmin, WFOŚ, fundusze pomocowe
Odpady	51,5	50	53	63,5	Budżety gmin, budżet Starostwa, GFOŚ, PFOŚ, WFOŚ, fundusze pomocowe
Jakość powietrza	5	5			Budżet Starostwa, budżety gmin
Awarie	5	5	5	5	PFOŚ, budżet Starostwa
Kształtowanie stosunków wodnych	20	20	30	30	Budżet państwa, budżet wojewody, budżety gmin i powiatu
Edukacja ekologiczna	5	12	7	7	Budżet Starostwa, PFOŚ

Należy podkreślić, że powyższa tabela nie obejmuje wszystkich kosztów, bowiem część zadań będzie realizowana warunkowo, a koszty części zadań nie są obecnie znane i zostaną oszacowane po realizacji opracowań o charakterze programowym i strategicznym wymienionych w niniejszym programie, takich jak:

- Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- Programy edukacji ekologicznej
- Rejestr gruntów wymagających rekultywacji
- Inwentaryzacja wyrobisk
- Projekty planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i gaz.

W oparciu o analizę źródeł finansowania działań w zakresie ochrony środowiska w ostatnich latach w Polsce, województwie warmińsko-mazurskim i gminach powiatu oleckiego oraz prognoz co do perspektywicznych źródeł, przewiduje się następujące ramy finansowe dla wdrażania Programu w najbliższych czterech latach:

Źródło finansowania	2003	2004	2005	2006	Łącznie	%
Środki własne gmin i powiatu	50	190	180	130	550	12,3
PFOŚiGW, GFOŚiGW	50	40	33	13	136	3
NFOŚiGW ,WFOŚiGW	30	240	220	130	620	13,8
Budżet państwa						
Środki pomocowe UE	90	1190	1130	770	3180	70,9